

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 29 kwietnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XVIII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR del. do SO Agnieszka Śliwa

Protokolant: prot. sąd. J. L.

po rozpoznaniu w dniu 1 kwietnia 2016 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa A. D. (1)

przeciwko Z. I., J. J. (1), R. J., (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

1. Zasądza solidarnie od pozwanych Z. I., R. J., J. J. (1), a także od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. - z powiązaniem odpowiedzialności tego pozwanego z odpowiedzialnością pozwanego Z. I. w ten sposób, że spełnienie świadczenia przez jednego z tych pozwanych zwalnia od odpowiedzialności drugiego z nich - na rzecz powoda A. D. (1) kwotę 41.345,30 zł (czterdzieści jeden tysięcy trzysta czterdzieści pięć złotych trzydzieści groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie:

a) od kwoty 21.595 zł:

- od pozwanego Z. I. od dnia 12 października 2012 r. do dnia zapłaty,

- od pozwanych R. J. i J. J. (1) od dnia 10 października 2012 r. do dnia zapłaty,

- od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. od dnia 9 października 2012 r. do dnia zapłaty,

b) od kwoty 7.850 zł:

- od pozwanych Z. I., R. J. i J. J. (1) od dnia 31 października 2012 r. do dnia zapłaty,

- od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. od dnia 13 listopada 2012 r. do dnia zapłaty,

c) od kwoty 11.900,30 zł od dnia 20 sierpnia 2013 r. do dnia zapłaty.

1. Zasądza na rzecz powoda A. D. (1) solidarnie od pozwanych: Z. I., R. J., J. J. (1), a także od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. z powiązaniem odpowiedzialności tego pozwanego z odpowiedzialnością pozwanego Z. I. w ten sposób, że spełnienie świadczenia przez jednego z tych pozwanych zwalnia od odpowiedzialności drugiego z nich:

a) tytułem renty za okres od października 2001 r. do kwietnia 2016 r. kwotę 349.649,22 zł (trzysta czterdzieści dziewięć tysięcy sześćset czterdzieści dziewięć złotych dwadzieścia dwa grosze) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 29 kwietnia 2016 r. do dnia zapłaty,

b) począwszy od maja 2016 r. rentę w kwocie po 3.498,44 zł (trzy tysiące czterysta dziewięćdziesiąt osiem złotych czterdzieści cztery grosze) miesięcznie, płatną z góry do dnia 10-tego każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie opóźnienia w płatności.

2. Zasądza na rzecz powoda A. D. (1) solidarnie od pozwanych: R. J. i J. J. (1) dodatkowo tytułem renty za okres od października 2001 r. do kwietnia 2016 r. kwotę 274,24 zł (dwieście siedemdziesiąt cztery złote dwadzieścia cztery grosze) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 29 kwietnia 2016 r. do dnia zapłaty.

3. Umarza postępowanie z tytułu zwrotu poniesionych kosztów ponad kwotę 98.588,86 zł.

4. W pozostałym zakresie nieobjętym wyrokiem częściowym powództwo oddała.

5. Nie obciąża powoda kosztami procesu.

6. Kosztami procesu obciąża solidarnie pozwanych Z. I., R. J., J. J. (1) w 69%, a pozwanego (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w W. w 48% - z powiązaniem w tym zakresie odpowiedzialności tego pozwanego z odpowiedzialnością pozwanego Z. I. w ten sposób, że uiszczenie kosztów przez jednego z tych pozwanych zwalnia drugiego od obowiązku ich uiszczenia i z tego tytułu:

a) zasądza na rzecz powoda A. D. (1) solidarnie od pozwanych Z. I., R. J., J. J. (1) kwotę 9.533,73 zł, a od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 6.632,16 zł - z powiązaniem w tym zakresie odpowiedzialności tego pozwanego z odpowiedzialnością pozwanego Z. I. w ten sposób, że uiszczenie tej kwoty przez jednego z tych pozwanych zwalnia drugiego od obowiązku jej uiszczenia,

b) nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych solidarnie od pozwanych Z. I., R. J., J. J. (1) kwotę 21.547,95 zł, a od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 14.989,88 zł - z powiązaniem w tym zakresie odpowiedzialności tego pozwanego z odpowiedzialnością pozwanego Z. I. w ten sposób, że uiszczenie kosztów przez jednego z tych pozwanych zwalnia drugiego od obowiązku ich uiszczenia.

SSR del. do SO Agnieszka Śliwa

UZASADNIENIE

Powód A. D. (1) w dniu 18 kwietnia 2002 r. wniósł o zasądzenie solidarnie od pozwanych Z. I., R. J., J. J. (1), R. K. (1) kwoty 100.000 zł i zobowiązanie pozwanych do wpłacenia tej sumy z góry na koszty leczenia oraz przygotowania do innego zawodu, z ustawowymi odsetkami od dnia 21 marca 2002 r., 1.000 zł miesięcznie tytułem renty, począwszy od dnia 9 października 2001 r. z ustawowymi odsetkami w przypadku opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat, 150.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz zasądzenie od pozwanych na swoją rzecz kosztów procesu i kosztów zastępstwa procesowego.

Uzasadniając pozew powód wskazał, że był zatrudniony, na podstawie umowy zlecenia w Zakładzie (...), którego właścicielami byli J. J. (1) i R. J.. W dniu 9 października 2001 r. powód uległ wypadkowi przy pracy. Został przygnieciony przez podniesioną do góry łyżkę koparko-ładowarki (...). Operatorem urządzenia był R. K. (2), a jej właścicielem Z. I., prowadzący Przedsiębiorstwo Usługowe (...) we W.. W następstwie wypadku powód doznał mnogich złamań kości twarzoczaszki i złamania kości udowej prawej. Powód podniósł, że ustalenia powypadkowe wskazują na winę wszystkich pozwanych, gdyż wobec przedsiębiorców znajduje zastosowanie reguła określona w art. 435 k.c. (k. 1-3).

W odpowiedzi na pozew pozwany Z. I. wniósł o odrzucenie pozwu w stosunku do niego, zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. Pozostali pozwani wnieśli o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów procesu wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu, pozwany Z. I. podniósł, że wypadek nastąpił na skutek siły wyższej. Pozwany wskazał, iż przedmiotowa koparka była ubezpieczona od odpowiedzialności cywilnej w Towarzystwie (...) S.A. Z kolei pozwani R. J. i J. J. (1) podnieśli, że powód został poddany badaniom profilaktycznym dopuszczającym go do pracy oraz przeszedł stosowane przeszkolenie bhp (k. 28, 30-32, 42-44).

Na rozprawie w dniu 18 lipca 2002 r. Sąd, na wniosek powoda wezwał do udziału w sprawie (...) S.A. Inspektorat we W. w charakterze pozwanego (k. 107v).

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) S.A. Inspektorat we W. wniósł o oddalenie powództwa i obciążenie powoda kosztami postępowania. Pozwany wskazał, że zawarta pomiędzy nim a Z. I. umowa ubezpieczenia nie obejmuje następstw nieszczęśliwych wypadków w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa (k. 115).

Na rozprawie w dniu 1 sierpnia 2002 r. pełnomocnik powoda podniósł, że pozwani (...) S.A. powinni odpowiadać za ruch koparki in solidum (k. 121). Nadto powód cofnął skutecznie pozew wobec pozwanego R. K. (2) i postanowieniem z dnia 1 sierpnia 2002 r. Sąd umorzył postępowanie wobec tego pozwanego.

Postanowieniem z dnia 1 sierpnia 2002 r. Sąd zabezpieczył roszczenie powoda, w ten sposób, że na czas trwania procesu zasądził od pozwanych Z. I. i (...) S.A. Inspektorat we W. na rzecz powoda rentę w wysokości 1.000 zł miesięcznie płatną do 10-tego każdego miesiąca począwszy od miesiąca kwietnia 2002 r. wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat z tym, że spełnienie świadczenia przez jednego z pozwanych zwalnia drugiego pozwanego. Ponadto Sąd zawiesił postępowanie do czasu zakończenia sprawy wówczas prowadzoną pod sygnaturą (...), prowadzonej przez Prokuraturę Rejonową we Wrześni (k. 122).

Pismem procesowym z dnia 12 września 2007 r. powód wniósł o podjęcie zawieszzonego postępowania (k. 198-200). Jednocześnie skutecznie cofnął pozew wobec pozwanych J. J. (1) i R. J.. Postanowieniem z dnia 2 października 2007 r. Sąd podjął zawieszone postępowanie, a postanowieniem z dnia 3 stycznia 2008 r. Sąd umorzył postępowanie wobec pozwanych J. J. (1) i R. J.. Pismem z dnia 30 stycznia 2008 r. powód wniósł o ponownie wezwanie do udziału w sprawie pozwanych J. J. (1) i R. J. w charakterze pozwanych, co też nastąpiło postanowieniem z dnia 13 marca 2008 r.

Pismem procesowym z dnia 4 maja 2010 r. powód zmodyfikował żądanie pozwu, wnosząc o:

- zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda kwoty 250.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę z ustawowymi odsetkami od kwoty 150.000 zł od dnia 10 października 2001 r. do dnia zapłaty i od kwoty 100.000 zł od dnia doręczenia pisma z dnia 27 kwietnia 2010 r. do dnia zapłaty,
- zasądzenie od pozwanych kwoty 148.546,72 zł z tytułu poniesionych kosztów leczenia i z tytułu wyłożenia z góry sumy potrzebnej na koszty leczenia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 21 marca 2002 r., w tym z tytułu poniesionych kosztów leczenia i celowych wydatków związanych z leczeniem kwoty 48.546,72 zł,
- zaznaczenie w sentencji wyroku, że zasądzenie ww. kwot nie wyłącza odpowiedzialności pozwanych za szkody mogące powstać w przyszłości z tego samego zdarzenia,
- zasądzenie od pozwanych renty w wysokości 1.000 zł za okres od dnia następnego po wypadku tj. od dnia 10 października 2001r. do dnia 31 grudnia 2004 r. z tytułu całkowitej niezdolności do pracy i zwiększonych potrzeb powoda związanych z leczeniem oraz w tej samej wysokości za okres od 1 stycznia 2005 r. do 30 września 2006 r., tj. okres planowanego terminu zakończenia studiów na Akademii (...) w P., z tytułu zwiększonych potrzeb związanych z leczeniem oraz rehabilitacją, a od dnia doręczenia pisma z tytułu pogorszenia się widoków powodzenia na przyszłość, przy czym za okres od września 2001 r. do marca 2002 r. z ustawowymi odsetkami, a od kwoty 7.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 18 lipca 2002 r.,

- zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda stałej renty alimentacyjnej w kwocie 2.000 zł miesięcznie, począwszy od dnia doręczenia tego pisma, z tytułu zmniejszenia u powoda widoków powodzenia na przyszłość wskutek niemożności uzyskania planowanego wykształcenia

- zasądzenia od pozwanych kosztów procesu oraz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (k. 731-740).

Pozwani J. J. (1), R. J. i Z. I. podtrzymali dotychczasowe stanowisko w sprawie i wnieśli o oddalenie powództwa zarówno pierwotnego, jak i rozszerzonego. Kwestionowali roszczenie powoda co do wysokości i co do zasady (k. 793-794, 807-809).

Pismem z dnia 31 maja 2010 r. pozwane Towarzystwo (...) podtrzymało dotychczasowe stanowisko, a także pozwany wniósł o oddalenie powództwa w rozszerzonej części. Pozwany kwestionował powództwo co do zasady, twierdząc, że szkoda nastąpiła na skutek zdarzenia nie objętego umową ubezpieczenia OC. Pozwany podtrzymał zarzut znacznego przyczynienia się powoda do zaistniałego wypadku. Nadto pozwany podniósł zarzut przedawnienia w zakresie powództwa rozszerzonego pismem powoda z dnia 4 maja 2010 r., w tym odnośnie odsetek od kwoty 150.000 zł od dnia 10 października 2001 r., kwoty 100.000 zł dalszego zadośćuczynienia i kwoty 48.546,72 zł tytułem poniesionych kosztów leczenia i wyłożenia z góry sumy potrzebnej na koszty leczenia (k. 795-803).

Pismem z dnia 23 czerwca 2010 r., sprecyzowanym poprzez pismo procesowe z dnia 6 sierpnia 2010 r., powód wniósł o wydanie wyroku częściowego i zasądzenie w nim od pozwanych na rzecz powoda kwoty 250.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę z ustawowymi odsetkami od kwoty 150.000 zł od dnia 10 października 2001 r. do dnia zapłaty, od kwoty 100.000 zł od dnia doręczenia pisma z dnia 4 maja 2010 r. do dnia zapłaty (k. 826-832, 872).

Prawomocnym wyrokiem częściowym z dnia 30 września 2010 r. Sąd zasądził solidarnie od pozwanych Z. I., J. J. (1) i R. J. kwotę 250.000 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 150.000 zł od dnia 29 marca 2002 r., od kwoty 100.000 zł w odniesieniu do pozwanego Z. I. od dnia 28 maja 2010 r. do dnia zapłaty, a w odniesieniu do pozwanych J. J. (1) i R. J. od dnia 25 maja 2010 r. do dnia zapłaty oraz od pozwanego (...) S.A. kwotę 150.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 24 maja 2007 r. do dnia zapłaty, z powiązaniem odpowiedzialności tego pozwanego z odpowiedzialnością pozwanego Z. I. w ten sposób, że spełnienie świadczenia w zakresie kwoty 150.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 maja 2007 r. do dnia zapłaty przez jednego z tych pozwanych zwalnia od odpowiedzialności drugiego z nich. W pozostałym zakresie żądanie zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami oddalono (k. 890-891).

Od powyższego orzeczenia pozwani wnieśli apelacje. Wyrokiem z dnia 24 maja 2011 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny (sygn. akt I ACa 336/11) oddalił apelacje (k. 1141).

Pismem z dnia 3 października 2011 r. pełnomocnik powoda wniósł o zasądzenie od pozwanych solidarnie odszkodowania z tytułu poniesionych kosztów leczenia w wysokości 148.546,72 zł wraz z ustawowymi odsetkami szczegółowo wymienionymi i omówionymi w ww. piśmie. Ponadto wskazano, iż powód ma niezakończone leczenie stomatologiczne, którego wysokość wynosić powinna 21.200 zł. Powód także wniósł o zasądzenie odsetek od kwoty 3.486,07 zł od dnia 8 września 2011 r. do dnia zapłaty z uwagi na wydatki związane z dojazdami na konsultacje stomatologiczne, chirurgiczne, psychiatryczne oraz plastykę twarzy w okresie od 22 marca 2011 r. do 7 września 2011 r. W zakresie żądania renty powód wniósł o zasądzenie od dnia 1 października 2011 r. od pozwanych solidarnie stałej renty w wysokości odpowiadającej przeciętnemu miesięcznemu wynagrodzeniu w sektorze przedsiębiorstw, tj. 3.600 zł miesięcznie brutto z coroczną waloryzacją ustalonej tak renty wg wskaźnika podawanego w obwieszczeniu Prezesa GUS podawanego w Monitorze Polskim (k. 1248-1249).

Pismem z dnia 15 października 2012 r. pozwany Z. I. podtrzymał dotychczasowe stanowisko, w szczególności wyrażone w piśmie z dnia 4 czerwca 2010 r. oraz wniósł o oddalenie powództwa i przyznanie od powoda na swoją rzecz kosztów postępowania wg norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego. Pozwany zakwestionował

zasadność przyznania renty oraz zwrot kosztów leczenia powodowi, uznając, iż brak jest przesłanek do stwierdzenia odpowiedzialności pozwanego w tym zakresie (k. 1280-1282).

Pismem z dnia 23 października 2012 r. pozwani J. J. (1) i R. J. zakwestionowali wysokość żądanej przez powoda kwoty z tytułu poniesionych kosztów leczenia i wysokość renty. Pozwani zakwestionowali również wysokość kosztów paliwa, wskazując przy tym, iż faktury zostały wystawione na A. D. (2), a powód w ich ocenie nie wykazał, że paliwo zostało wykorzystane wyłącznie dla jego potrzeb (k. 1284-1286).

Pismem z dnia 26 października 2012 r. pełnomocnik powoda rozszerzył żądanie odnośnie odszkodowania z tytułu wydatków na koszty leczenia o kwotę 9.547,64 zł, tj. łącznie do kwoty 158.094,36 zł, zaznaczając przy tym, iż domaga się odsetek wskazanych w pismach z dnia 4 maja 2010 r. oraz z dnia 3 października 2011 r., a od kwoty 9.547,64 zł od dnia 30 października 2012 r. do dnia zapłaty. Ponadto wniósł o zasądzenie dalszej comiesięcznej renty w kwocie 4.000 zł miesięcznie netto (k. 1294-1295).

Na rozprawie w dniu 30 października 2012 r. pełnomocnik powoda wniósł o zasądzenie od pozwanych kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed sądem I instancji w związku z wydaniem wyroku częściowego, a nadto zasądzenie od pozwanych Z. I., J. J. (1) i R. J. zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed sądem apelacyjnym w związku z apelacją od wyroku częściowego oraz od pozwanych J. i R. J. zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed Sądem Najwyższym w związku z kasacją (k. 1305).

Pismem z dnia 30 stycznia 2013 r. pełnomocnik powoda przedstawił szczegółowe wyliczenie związane z wydatkami ponoszonymi przez powoda na leczenie. Ponadto wskazał, że domaga się zasądzenia kwoty 96.360,42 zł tytułem odszkodowania oraz podtrzymał żądanie renty w wysokości 4.000 zł miesięcznie (k. 1344-1347).

Pismem z dnia 17 lutego 2013 r. pozwany Z. I. podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie, wniósł o oddalenie powództwa, wskazał na brak podstaw jego odpowiedzialności oraz zakwestionował prawidłowość wyliczeń kosztów leczenia i wysokość renty (k. 1355).

Na rozprawie w dniu 21 lutego 2013 r. pełnomocnik powoda ostatecznie wniósł o zasądzenie na rzecz powoda kwoty 96.360,42 zł tytułem odszkodowania, w pozostałym zakresie cofając żądanie z tego tytułu, bez zrzeczenia się roszczenia. Pozwani wyrazili zgodę na cofnięcie żądania o odszkodowanie ponad kwotę 96.360,42 zł (k. 1363).

Pismem z dnia 9 sierpnia 2013 r. powód rozszerzył żądanie związane z operacją nosa, do kwoty 14.128,44 zł (k. 1429-1431).

W treści pisma z dnia 12 maja 2014 r. (k. 1584-1588) powód zmienił swoje stanowisko w zakresie żądania renty. Powyższe stanowisko zostało ostatecznie sprecyzowane podczas rozprawy w dniu 3 lipca 2014 r. (k. 1617) oraz w kolejnych pismach procesowych z dnia 15 lipca 2014 r. (k. 1630-1631) oraz z dnia 29 września 2014 r. (k. 1648-1651).

I tak, w zakresie świadczeń rentowych, zgodnie ze stanowiskiem wyrażanym w pismach procesowych, powód domagał się:

1) renty w kwocie 1.000 zł miesięcznie, płatnej do 10 – tego dnia każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w przypadku zwłoki w płatności którejkolwiek z rat, za okres od dnia 10 października 2001 r. (brak cofnięcia roszczenia za październik 2001 r.) do dnia 31 grudnia 2004 r. z ustawowymi odsetkami od dnia 1 listopada 2001 r. do dnia zapłaty – z tytułu zwiększonych potrzeb powoda związanych ze stałą opieką osób trzecich, specjalnym wyżywieniem związanym z uszkodzeniem narządów twarzy, konieczności stałego leczenia, pobytów w szpitalach, rehabilitacji, sprzętu ortopedycznego oraz niezdolności do pracy wynikającej ze stanu powoda, niemożności prowadzenia działalności gospodarczej, którą założył,

2) renty w wysokości dodatkowo po 1.000 zł (łącznie 2.000 zł) miesięcznie, płatnej do 10 – tego dnia każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w przypadku zwłoki w płatności którejkolwiek z rat, za okres od dnia 1 stycznia 2005 r. do

dnia 9 maja 2010 r. z tytułu zmniejszenia widoków na przyszłość, wydłużonego okresu studiowania, utraty możliwości zarobkowania związanym z planowanym terminem zakończenia studiów;

3) renty w wysokości dodatkowo 2.000 zł (łącznie 4.000 zł) miesięcznie, płatnej do 10 – tego dnia każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w przypadku zwłoki w płatności którejkolwiek z rat, za okres od dnia doręczenia pozwanym pisma pełnomocnika powoda z dnia 4 maja 2010 r. do dnia 30 października 2012 r. z tytułu zmniejszenia widoków na przyszłość na skutek niemożności uzyskania planowanego wykształcenia ekonomicznego i politechnicznego, utraty zdolności do prowadzenia działalności gospodarczej;

4) renty w wysokości 6.000 zł miesięcznie, płatnej do 10 – tego dnia każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w przypadku zwłoki w płatności którejkolwiek z rat, począwszy od dnia 1 listopada 2012r. z tytułu:

- renty w wysokości 1.000 zł miesięcznie z tytułu zwiększenia potrzeb (wydatki na dojazdy do lekarza, konieczność stałego leczenia, prowadzenia rehabilitacji, nadzoru rodziców, przestrzegania diety, miesięcznego kosztu leków),

- renty w wysokości 1.400 zł miesięcznie z tytułu zmniejszenia się widoków na przyszłość (brak zdolności kierowania pojazdami mechanicznymi, brak możliwości nauki, zdobywania nowych umiejętności, zaburzenia pamięci, brak zdolności do koncentracji, brak możliwości wchodzenia w związki, konieczność nadzoru innej osoby, konieczność wyrównania zdolności kredytowej, realizacja planów związanych z samodzielnym zamieszkaniem),

- renty w wysokości 3.600 zł miesięcznie z tytułu niezdolności do pracy (w odniesieniu do wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw podawanego obwieszczeniem Prezesa GUS), waloryzowana rocznie, zgodnie z wysokością podawanego średniego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw podawanego w obwieszczeniu Prezesa GUS .

Co do roszczenia z tytułu poniesionych kosztów powód wniósł ostatecznie o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanych kwoty 98.588,86 zł.

W treści pisma z dnia 12 maja 2014 r. pełnomocnik powoda wniósł o wydanie wyroku częściowego zasądzającego na rzecz powoda kwotę 98.588,86 zł tytułem odszkodowania, a w pozostałym zakresie prowadzenia postępowania dowodowego w dalszym ciągu. Nadto, powód wniósł o udzielenie dodatkowego zabezpieczenia roszczeń powoda, poprzez zasądzenie solidarnie od pozwanych, obok dotychczasowo płatnej kwoty 1.000 zł na podstawie postanowienia z dnia 1 sierpnia 2002r., kwoty po 2.000 zł miesięcznie, płatnych do 10 – tego dnia każdego miesiąca począwszy od maja 2014r. z ustawowymi odsetkami w przypadku opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat, z zastrzeżeniem, że spełnienie świadczenia przez jednego z pozwanych zwalnia pozostałych pozwanych (k. 1584-1588).

Postanowieniem z dnia 26 listopada 2014 r. Sąd udzielił zabezpieczenia roszczeń powoda, w ten sposób, że obok świadczeń zasądzonych na rzecz powoda tytułem zabezpieczenia postanowieniem z dnia 1 sierpnia 2002 r., na czas trwania procesu, zasądził na jego rzecz od pozwanych - solidarnie od Z. I., J. J. (1) i R. J. oraz z powiązaniem odpowiedzialności (...) S.A. w W. z odpowiedzialnością Z. I. w ten sposób, że spełnienie świadczenia przez jednego z tych pozwanych zwalnia od odpowiedzialności drugiego z nich - kwotę po 2.000 zł (sł.: dwa tysiące złotych 00/100) miesięcznie, płatną do dnia 10 -tego każdego miesiąca, począwszy od maja 2014 r., wraz z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia płatności którejkolwiek rat.

Strony podtrzymały swoje stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód A. D. (1) w 2001 r. miał rozpocząć studia zaoczne na Akademii (...) w P.. Zamieszkiwał on razem z rodzicami oraz rodzeństwem, tj. M. i A. D. (2).

Przed rozpoczęciem studiów powód ukończył szkołę zawodową, zdobywając zawód stolarza oraz Technikum Administracji Biurowej we W.. Przy wyborze kierunku studiów powód kierował się tym, iż chciał zostać przedsiębiorcą.

Latem 2001 r. założył własną działalność gospodarczą, w ramach której miał się zajmować recyklingiem tworzyw sztucznych (z powodu wypadku nie osiągnął z tej działalności żadnych dochodów).

Powód prowadził normalne życie towarzyskie, spotykał się z dziewczyną. Powód był osobą zdrową, uprawiającą sport, uczęszczał na siłownię oraz działał aktywnie w Ochotniczej Straży Pożarnej.

Dowód: karta urlopową studenta – k. 89, dokumenty dotyczące działalności gospodarczej powoda – k. 210-211, zeznania świadka A. D. (2) – k. 428-430, 709-712, zeznania powoda – k. 92v-94, 471-472, 853-856

W celu poprawienia swojej sytuacji finansowej powód podejmował prace dorywcze. Powód zawarł umowę zlecenia z R. J. i J. J. (1), prowadzącymi jako wspólnicy na podstawie wpisu do ewidencji podmiotów gospodarczych Zakład (...), Wodnokanalizacyjnych i Centralnego Ogrzewania we W.. Powód miał świadczyć pomoc przy wykonywaniu przyłącza gazowego na odcinku 249 mb przy ul. (...) we W.. Powód jednak zawarł z pozwanymi ustną umowę zlecenia. Podpis powoda pod umową zlecenia nr (...) został sfalszowany.

Dowód: zeznania pozwanego J. J. (1) – k. 472-475, pisemna opinia kryminalistyczna z zakresu badań dokumentów – k. 519-529, ustna opinia biegłej H. N. – k. 571-573, zeznania świadka A. D. (2) – k. 428-430, zeznania powoda – k. 92v-94, 471-472, 853-856, zeznania pozwanego J. J. (1) – k. 472-475

Pozwany Z. I. w 2001 r. prowadził działalność gospodarczą pod nazwą (...), w ramach której zajmował się wywozem nieczystości stałych, przewozami autokarowymi i usługami sprzętowymi. Z. I. był właścicielem koparko-ładowarki (...) o nr rej. (...). Koparka ta podlegała obowiązkowemu ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (na podstawie § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 r. w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów – Dz. U. Nr 90, poz. 602 z 1997 r. ze zm.). Z. I. zawarł wymaganą umowę ubezpieczenia z (...) Zakładem (...) we W. i wpłacił stosowną składkę za okres od 1 lipca 2001 r. do 6 stycznia 2002 r.

Bezsporne, nadto dowód: zeznania pozwanego Z. I. – k. 498-501, umowa obowiązkowego ubezpieczenia OC – k. 29, dowód wpłaty składki – k. 29

Z. I. zatrudnił pracownika - R. K. (2). Pracę najczęściej wykonywał wykorzystując sprzęt należący do firmy pozwanego. Z. I. wydawał w związku z tym polecenia wyjazdu do konkretnych klientów oraz wskazywał rodzaj wykonywanych robót. Z kolei J. J. (1) i R. J. w ramach prowadzonego przedsiębiorstwa nie posiadali koniecznych do wykonywania prac maszyn. Tym samym do wykonania przyłącza musieli oni uzyskać niezbędny sprzęt od podmiotów zewnętrznym. W celu wykonania instalacji gazowych na ulicy (...) we W., w październiku 2001 r. J. J. (1) porozumiał się ustnie z Z. I. w kwestii użycia przedmiotowej koparko-ładowarki. Ustalili oni również, że maszyna będzie obsługiwana przez pracownika Z. I.. Wskazane urządzenie miało być wykorzystane przy kładzeniu płyt betonowych, w związku z czym Z. I. do wykonania omawianych prac skierował swojego pracownika R. K. (2), któremu jednocześnie polecił zabranie odpowiedniego wyposażenia dodatkowego koparki -zawiesi.

Dowód: zeznania pozwanego J. J. (1) – k. 472-475, zeznania świadka R. K. (2) – k. 120-121, 397-400

W dniu 9 października 2001 r. na ulicy (...) we W. trwał etap przywracania drogi do stanu pierwotnego po położeniu pod nią przyłącza gazowego. Praca tego dnia polegała na układaniu płyt betonowych stanowiących nawierzchnię drogi. Koparko-ładowarka pracowała jako pojazd podwozący płyty betonowe z przemy do miejsca ich położenia na drodze. Płyty składowane na przemie były przywiązane (podwieszane) do części spychowej łyżki koparko-ładowarki, która tak przywiązaną płytę przywoziła na drogę do miejsca jej ułożenia, gdzie powód i J. J. (1) stalowymi łomami dosuwali ją do poprzednio położonej. Koparko-ładowarka miała cały czas włączony silnik i jeździła ruchem wahadłowym od przemy do miejsca układania płyt i z powrotem. Około godziny 10.30 nastąpiła awaria koparko-ładowarki. Polegała ona na wyrwaniu się przewodu gumowego wypełnionego olejem płynnym, wtłoczonym pod ciśnieniem, z zamocowania przewodu. Rolą tego przewodu było utrzymywanie w górze ramienia koparko-ładowarki. W konsekwencji tej awarii

ramię koparko-ładowarki wraz z częścią spychową opadło gwałtownie w dół z wysokości około 2 metrów. Nastąpiło to po zdjęciu płyty betonowej w miejscu układania płyt, a przed dosunięciem płyty do poprzedniej. Część spychowa ładowarki spadła na powoda i przygniotła go do ziemi w przestrzeni pomiędzy położoną płytą betonową a obecnie układaną. Wyrwanie się przewodu z umocowania spowodowane było zużyciem zmęczeniowym węża.

W trakcie prac związanych z przedmiotowym wypadkiem operator koparko-ładowarki R. K. (2) wykonywał pracę w sposób wskazany przez pozwanych J. J. (1) i R. J., stosował się bezpośrednio do wydawanych przez nich poleceń.

W związku z zaistniałym wypadkiem, wyrokiem z dnia 18 lutego 2003 r. wydanym przez Sąd Rejonowy we Wrześni w sprawie (...) R. K. (2) został uznany za winnego popełnienia występkę polegającego na użyciu przedmiotowej koparko-ładowarki wbrew obowiązującym przepisom z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, niezgodnie z przeznaczeniem sprzętu – ustawiania płyt betonowych oraz niezachowaniu należytej ostrożności podczas wskazanych robót, w ten sposób, że widząc pracowników układających betonową płytę, którą bezpośrednio wcześniej dostarczył na wyznaczone miejsce nie odjechał koparko-ładowarką na bezpieczną odległość.

Dowód: protokół wypadku przy pracy – k. 38, załącznik do protokołu – k. 39, pismo PIP – k. 40, akta PIP – k. 75-85, zeznania świadka R. K. (2) – k. 120v, 397-400, akta szkodowe (...) S.A. nr szkody 110/ kp /2002, w szczególności opinia – k. 74-88 tych akt, zeznania świadka A. M. – k. 469-471, zeznania świadka H. S. – k. 468-469, wyrok SR we Wrześni w aktach (...)

W wyniku wypadku powód doznał licznych obrażeń ciała: złamania spiralnego kości udowej, złamania szczęki typu L. F. II/III, złamania trzonu żuchwy i ramienia lewego żuchwy, złamania kości nosa wstrząśnienia mózgu i krwiaka jądra prawego.

Proces leczenia i gojenia urazów wymagał usunięcia zębów górnych po lewej stronie I-IV, spowodował blizny pooperacyjne twarzy w okolicy nasady nosa oraz w okolicach podczołowych i w okolicach bocznych oczodołów. Ponadto powstała deformacja twarzy w postaci siodełkowatego nosa i poszerzenia twarzy w wymiarze dwujarzmowym.

Dowód: opinia Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej Akademii Medycznej w P. – k. 10-11

Od chwili wypadku z dnia 9 października 2001 r. do lipca 2002 r. powód przeszedł sześć operacji ratujących życie i rekonstrukcyjnych plastyki twarzy za pomocą przeszczepów autogennych w (...) Publicznym Szpitalu (...) im. H. Ś. w P. (w Klinice (...) tego szpitala). W związku z koniecznymi zabiegami powód przebywał w szpitalu w okresie przed i pooperacyjnym. Powód przebywał też na Oddziale Chirurgicznym Szpitala we W. oraz w (...) Publicznym Szpitalu (...) Akademii Medycznej w P. na Oddziale Chirurgii Urazowej B przy ul. (...) w P., gdzie dokonano operacyjne repozycji kości udowej. Powód był w szpitalach:

- od 10 października 2001 r. do 31 października 2001 r. w Klinice (...),

- od 31 października 2001 r. do 12 listopada 2001 r. na Oddziale Chirurgicznym Szpitala we W., z tym, że z Kliniki (...) przewożony był w dniach 9-10 października 2001 r. na Oddział (...) Urazowej Szpitala (...) w związku z operacją repozycją kości uda,

- od 10 kwietnia 2001 r. do 25 kwietnia 2002 r. ponownie w Klinice (...).

Dowód: karty informacyjne leczenia szpitalnego – k. 86-89, 212,220, historie choroby – k. 213-2016, 269-296, zaświadczenie lekarskie – k. 218, dokumentacja lekarska – k. 328-337, zeznania powoda – k. 92v-94, 471-472, 856-859

W okresie od 5 września 2004 r. do 9 września 2004 r. powód przebywał w Klinice (...) w P. w związku z koniecznością zastosowania leczenia operacyjnego – usunięcia fragmentu złamanego gwoźdźca i śrub ryglujących, które wstawione zostały w związku ze złamaniem kości udowej prawej.

Dowód: historia choroby i karta informacyjna leczenia szpitalnego – k. 217, 342-349

Powód w 2003 r. podjął leczenie psychiatryczne i psychologiczne w Przychodni (...) we W.. Wówczas leczył się u psychiatry dr med. P. W.. Rozpoznano wówczas u niego organiczne zaburzenia osobowości oraz zaburzenia stresowe pourazowe. Od 2004 r. nie kontynuował leczenia w tej poradni.

W kwietniu 2004 r. powód rozpoczął leczenie u lekarza psychiatry z powodu organicznych zaburzeń nastroju i funkcji poznawczych w związku z przebytych wypadkiem. W dniach od 19 do 21 września 2005 r. powód przebywał w Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych (...) w G. z rozpoznaniem stan po zasląbnięciu, pourazowym bólem głowy i zespołem psychoorganicznym.

Objawy organicznego uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego nasilają się i powodują ograniczenie zdolności do prawidłowego funkcjonowania w stopniu znacznym. Procesy pamięciowe u powoda są niesprawne, nasilają się zaburzenia orientacji przestrzennej, brak zdolności do procesów myślowych na poziomie abstrakcyjnym, zwłaszcza w zakresie syntezy i analizy. U powoda uwidoczniła się znaczna progresja uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego.

Ponadto powód dokonywał specjalistycznych konsultacji ortodontycznych i protetycznych.

Dowód: zaświadczenia o leczeniu – k. 229, 304, 1250, karty leczenia stomatologicznego – k. 221-222, wypis z historii choroby (...) – k. 299, karta informacyjna leczenia szpitalnego z Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych (...) – k. 1377

Powód w 2004 r. zgłosił się na konsultacje stomatologiczne do Przychodni (...) we W., celem omówienia wykonania zabiegu polegającego na uzupełnieniu protetycznym brakujących zębów, którego koszt miał wynieść 4.290 zł. Powód nie wykonał tego zabiegu z uwagi na brak środków.

Powód, po otrzymaniu zadośćuczynienia zasadzonego w niniejszej sprawie, w dniu 21 marca 2011 r. wykonał prywatnie w (...) w P. tomografię komputerową dla stomatologii, za którą zapłacił 350 zł. W dniu 9 czerwca 2011 r. miał robione zdjęcie pan-tomograficzne całkowite w Gabinetie Rentgenodiagnostyki stomatologicznej w P.. Za zrobienie zdjęcia powód uiścił opłatę w wysokości 45 zł.

Dowód: karty leczenia stomatologicznego – k. 221-222, 301, zaświadczenia – k. 300, 302, dowód wpłaty za tomografie komputerową – k. 1262v, rachunek sprzedaży (...) – k. 1262

Powód leczył się w Przychodni (...) w L. u dr n. med. I. M.. Powód przeszedł kilka prywatnych zabiegów:

- w dniu 30 marca 2011 r. leczenie zachowawcze zębów 21 i 26 i ekstrakcję korzeni połamanych w wypadku zębów w wysokości 700 zł,
- w dniu 5 kwietnia 2011 r. zabieg implantologiczny, tj. implantacja w poz. 12 i 22 oraz augmentacja kości w wysokości 7.000 zł,
- w dniu 9 maja 2011 r. leczenie zachowawcze zębów 42, 43, higienizacja, ekstrakcja korzeni 26 w wysokości 1.000 zł,
- w dniu 29 maja 2011 r. zrobiono powodowi implantacje wszczepu w pozycji 46 za kwotę 3.000 zł,
- w dniu 13 lipca 2011 r. implantacje wszczepu w pozycji 36 w wysokości 3.000 zł,
- w dniu 5 sierpnia 2011 r. przeprowadzono wyciski pod most ceramiczny na implantach 12-22 za kwotę 1.600 zł,
- w dniu 31 sierpnia 2011 r. powód wpłacił na most ceramiczny LAVA na implantach 12-22 z łącznikami ceramicznymi kwotę 2.000 zł,

- w dniu 7 września 2011 r. wykonano most ceramiczny LAVA na implantach 12-22 z łącznikami ceramicznymi za który powód dopłacił 2.900 zł.

Łącznie powód na dzień 7 września 2011 r. poniósł na wydatki związane z leczeniem stomatologicznym kwotę 21.200 zł

Dowód: rachunki za zabiegi i leczenie stomatologiczne – k. 1258-1261

Powód kontynuował dalsze leczenie stomatologiczne w Przychodni (...) w L.. W związku z tym ponosił kolejne koszty leczenia:

- w dniu 14 września 2011 r. przeprowadzono odbudowę brzegów siecznych 31 i 32 – koszt 250 zł,

- w dniu 3 października 2011 r. założono powodowi śruby gojące na implantach w pozycji 36 i 46; powód zapłacił za zabieg 600 zł,

- w dniu 19 października 2011 r. powód dokonał przedpłaty na wykonanie korony na implantach w pozycji 36 i 46 w wysokości 2.000 zł,

- w dniu 3 listopada 2011 r. wykonano osadzenie koron LAVA na implantach w pozycji 36 i 46 za co powód dopłacił kwotę 5.000 zł.

Łącznie koszty tych zabiegów wyniosły 7.850 zł.

Dowód: rachunki za zabiegi stomatologiczne – k. 1298-1299

Powód w dniu 9 listopada 2012 r. w związku z planowanym zabiegiem chirurgicznym rekonstrukcji nosa był na konsultacji w Szpitalu (...) w W. z zakresu chirurgii plastyki, połączonej z badaniem obrazowym Vectra 3D. Za usługę zapłacił 350 zł.

Powód w dniu 29 marca 2013 r. przeszedł operację rekonstrukcji nosa przeszczepami chrząstki z obu uszu i powięzi skroniowej głębokiej, którą wykonano w (...) Sp. z o.o. w W.. Za operację zapłacił kwotę 11.900,30 zł. Po operacji zalecono unikanie wysiłku fizycznego. Po operacji nosa powód również musiał zakupić krople do nosa oraz inne lekarstwa związane z leczeniem pooperacyjnym, na łączną kwotę 1.103,29 zł.

Dowód: faktura VAT nr (...) wraz z załącznikiem – k. 1322-1323, wycena zabiegu – k. 1324, faktura VAT nr (...), faktura VAT nr (...), faktura VAT nr (...) k. 1439-1441, karta leczenia szpitalnego k. 1442, faktury za leki – k. 1432-1433

Powód w związku ze stosowanym leczeniem związanym ze skutkami wypadku zażywał leki, m.in.: Lactiv UP, Citronil, Lucetam 1200, Depakine Chrono, Afobam, Zolafren Swift, Alprox, Bellergot, Cital, Citalanal, Citabax, Tegretol. Nadal zażywa Citabax oraz Lucetam. Koszt zakupu leków przez powoda wynosił średnio miesięcznie początkowo 160 zł, następnie w czasie studiów powoda, gdy powód zażywał leki wpływające na sprawność umysłową, koncentrację wzrósł do około 300 zł miesięcznie, by następnie zmaleć do około 150 zł miesięcznie. Taki koszt z tytułu zakupu leków powód ponosi do dzisiaj.

Dowód: faktury za leki – k. 747-751, 1251-1254, rachunki za leki – k. 1263, faktury za leki – k. 1296-1297, 1432-1437, 1466, 1559, 1632-1633, zeznania powoda – k. 1795, zeznania świadka A. D. (2) - k. 428-430, 709-712, zeznania świadka M. D. - k. 106v-107v, zeznania powoda A. D. (1) - k. 92v-94, 471-472, 856-859, 1304-1305, 1643-1644, 1795

Stan zdrowia powoda jest utrwalony, nie należy się spodziewać wystąpienia innych niż obecnie istniejące skutków urazów doznanych podczas wypadku. Doznane u powoda złamanie kości udowej zostało wygojone poprawnie i nie powoduje ono istotnego ograniczenia jego sprawności ruchowej. Z kolei zaburzenia funkcji poznawczych w istotny sposób wpływają na funkcjonowanie społeczne i losy zawodowe powoda.

Dowód: pismna opinia Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej (...) im. K. M. w P. - k. 609-614, pismna opinia uzupełniająca Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej (...) im. K. M. w P. - k. 668-669, ustna opinia biegłego K. K. (1) - k. 696-698

A. D. (1) leczy się u psychologa i psychiatry. Z powodu złego stanu psychicznego korzysta z pomocy psychiatrycznej co najmniej raz na dwa miesiące, chyba że jego stan jest gorszy to korzysta częściej. Z kolei u psychologa bywał rzadziej – raz na kilka miesięcy. U powoda nasilały się objawy organicznego uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego i powodują ograniczenie zdolności do prawidłowego funkcjonowania w stopniu znacznym. Procesy pamięciowe są niesprawne, występują nasilające się zaburzenia orientacji przestrzennej.

Powód od kwietnia 2004 r. do września 2011 r. leczył się u psychiatry dr R. S.. Od kwietnia 2004 r. do grudnia 2006 r. korzystał z porad dr R. S. 28 razy. Koszt jednej wizyty wyniósł 50 zł. Następnie podjął leczenie u psychiatry dr A. de R., prowadzącego Indywidualną (...) w G. – od listopada 2012 r.

W okresie od 19 września 2005 r. do 21 września 2005 r. powód przebywał w Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych „D. w G.” z rozpoznaniem: stan po zasłabnięciu, pourazowe bóle głowy oraz zespół psychoorganiczny.

W okresie od 11 maja 2011 r. do 24 maja 2011 r. powód przebywał na Oddziale Wewnętrznym Psychosomatycznym Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych „D. w G.” z rozpoznaniem: zespołu psychoorganicznego pourazowego z zanikami korowo-podkorowymi, organicznego zaburzenia nastroju i funkcji poznawczych oraz bólu głowy.

Powód nadal leczy się psychiatrycznie. Na wizyty do psychiatry chodzi regularnie – co 2 miesiące. Leczy się w G., gdzie na wyznaczone wizyty zawozi powoda jego ojciec A. D. (2). Za jedną wizytę płaci 80 zł.

Od dnia 23 lutego 2016 r. powód przebywał w Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych „D. w G.”.

Dowód: pismo z dnia 26 listopada 2007 r. – k. 304, zaświadczenia z dnia 5 sierpnia 2008 r. oraz 3 września 2008 r. – k. 745-746, zaświadczenie lekarskie – k. 1300v, dokumentacja medyczna – k. 1370-1373, 1378-1379, zaświadczenie lekarskie z dnia 25 sierpnia 2011 r. – k. 1380, zaświadczenie lekarskie z dnia 14 marca 2016 r. – k. 1805, zeznania powoda – k. 1304-1305, 1643-1644, 1795

U powoda w wyniku przedmiotowego wypadku rozpoznaje się stan po złamaniu spiralnym prawej kości udowej, stan po złamaniu szczęki typu Le Fort II/III, złamaniu trzonu żuchwy i ramienia lewego żuchwy, złamaniu kości nosa, stan po wstrząśnieniu mózgu oraz zespół psychoorganiczny pourazowy i zaburzenia adaptacyjne.

Powód był całkowicie niezdolny do pracy od dnia wypadku w październiku 2001 r. z powodu mnogich złamań kości twarzoczaszki oraz uda prawego, a później rekonstrukcji twarzy przez okres roku, tj. do października 2002 r. Z uwagi na zmiany w psychice, wywołane stresem pourazowym i zniekształceniem twarzy powód był częściowo niezdolny do pracy od października 2002 r. do stycznia 2014 r., przy czym mógł wykonywać pod nadzorem prace biurowe, stolarskie (bez pracy przy maszynach w ruchu), prace jako chemik (w zespole pod nadzorem). Powód nie może wykonywać prac niebezpiecznych, na wysokościach, odpowiedzialnych, wymagających stałego skupienia i koncentracji. Nie może pracować jako zawodowy kierowca. Z powodu zaburzeń koncentracji i skupienia może mieć problemy z prowadzeniem własnej działalności. Powód posiada lekki stopień niepełnosprawności z powodu schorzeń narządu ruchu. Z uwagi na problemy z koncentracją powód nie może wykonywać prac związanych z obsługą klientów.

Dowód: opinia biegłej specjalisty medycyny pracy B. Z. – k. 1400-1402 wraz z pisemnym uzupełnieniem – k. 1449, 1460, wyjaśnienia biegłej B. Z. – k. 1468, 1563, wyjaśnienia biegłej sądowej M. M. (3) - k. 1560-1562, 1807

W wyniku wypadku powód doznał trwałych urazów o charakterze psychologiczno – psychiatrycznym, które w ostatnich latach uległy nasileniu. Zdiagnozowano u niego trwałą zmianę osobowości w sytuacji ekstremalnej,

pourazowe zaburzenia osobowości i emocji, pourazowo ograniczenie funkcji poznawczych. Powód odczuwa zmianę w sobie, jest wycofany społecznie, prezentuje wzmożoną czujność i drażliwość, przewlekły stan wewnętrznego napięcia, utrwaloną postawę nieufności w stosunku do otaczającego świata. W związku z tym powód wymaga stałej opieki psychiatrycznej i pomocy psychologa. Z uwagi na podłoże organiczne zmian chorobowych, rokowania co do powrotu do zdrowia powoda lub znacznej poprawy są niepomyślne. Powód z uwagi na ograniczone zaburzenia procesów psychicznych, jest całkowicie niezdolny do pracy od lutego 2014 r.

Dowód: pisemna opinia biegłych z zakresu psychologii i psychiatrii - k. 1499-1507, wyjaśnienia biegłej sądowej M. M. (3) - k. 1560-1562, 1807, wyjaśnienia biegłej B. K. - k. 1562-1563

Powód nadal cierpi na powstałe w wyniku pourazowego uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego (...). Obecnie zmiany organiczne w (...) mają charakter trwały. Rokowania co do znaczącej poprawy stanu zdrowia są niepomyślne. Także niepomyślne są rokowania co do złagodzenia dolegliwości. Utrzymują się u niego deficyty na poziomie jak w 2014 r. Subiektywne poczucie powoda jest gorsze. Wymaga wsparcia ze strony rodziny oraz intensywnej psychoterapii i farmakoterapii. Nie może pracować na stanowiskach zgodnych z poziomem kwalifikacji. Jego obecny stan zdrowia nie pozwala mu na zdobycie nowych kwalifikacji.

Dowód: opinia uzupełniająca biegłych z dnia 9 listopada 2015 r. - k. 1754-1756

Pismami z dnia 21 marca 2002 r. pozwani J. J. (1), R. J., Z. I. oraz R. K. (2) zostali wezwani solidarnie do zapłaty na rzecz powoda kwoty:

- 100.000 zł celem zabezpieczenia koniecznych środków leczenia, w tym na operacje specjalistyczne,
- po 1.500 zł miesięcznie tytułem renty,
- 150.000 zł tytułem zadośćuczynienia.

Nie oznaczono terminu spełnienia świadczenia. Pozwani, pomimo doręczenia im wezwań do zapłaty nie przekazali dobrowolnie na rzecz powoda jakichkolwiek kwot pieniężnych. A. D. (1) w związku z zaistniałym zdarzeniem nie otrzymał żadnych świadczeń z systemu ubezpieczeń społecznych, w tym zasiłku chorobowego. Dopiero na podstawie postanowienia Sądu z dnia 1 sierpnia 2002 r. w przedmiocie zabezpieczenia roszczenia powód zaczął otrzymywać kwotę 1.000 zł miesięcznie od pozwanego (...) S.A. Do tego czasu powód pozostawał wyłącznie na utrzymaniu swoich rodziców, którzy ponosili koszty jego leczenia (niefinansowane ze środków publicznych) i dojazdów do P. na - przypadające przynajmniej dwa razy w miesiącu - operację i kontrolę. Przy dowożeniu powoda do P. z miejscowości Z., gdzie zamieszkiwała rodzina D., pomagali im znajomi E. P. i K. K. (2). Koszt jednego dojazdu w obie strony wynosił kwotę 100-150 zł, obejmującą koszt paliwa i utraconej dniówki znajomych.

Po nastąpieniu wypadku powód wymagał specjalistycznej diety - nie mógł on spożywać pokarmów stałych z uwagi na utratę zębów i uszkodzenia żuchwy do czasu zrośnięcia się kości przy użyciu specjalnych płytek plastikowych ustawionych w jamie ustnej z otworem pozostawionym na pokarm płynny. Matka powoda gotowała dla niego posiłki oddzielnie, podając mu odżywki dla niemowląt, zupę przetartą przez sito, kasze, jogurty. Koszt zakupu specjalnego żywienia dla powoda wynosił kwotę około 30 zł dziennie. Sytuacja taka trwała do końca 2004 r. Sytuacja rodziny D. była wówczas bardzo ciężka, rodzice powoda musieli korzystać z pożyczek. Ojciec powoda otrzymywał rentę z KRUS w wysokości 544 zł netto, a jego matka rentę z KRUS w wysokości 534 zł netto. Na utrzymaniu mieli oni jeszcze trzy, nie posiadające własnych dochodów, córki. Od 2005 r. powód żywił się z rodziną, nie stosując specjalnej diety, z tym, że je więcej owoców i warzyw, a mięso ma przygotowywane bardziej rozgotowane.

Po zaistniałym wypadku powód nie ukończył studiów na Akademii (...) w P.. Zrezygnował z nich w związku z pojawiającymi się na skutek wypadku problemami w zapamiętywaniu i kojarzeniu. Z powodu obniżonej sprawności intelektualnej powód nie ukończył również podjętych później studiów na Politechnice (...). W 2004 roku powód pojął studia chemiczne. Naukę zakończył w 2009/2010 roku, ale w trakcie trwania studiów napotykał na liczne problemy

związane ze swoją sprawnością umysłową, w tym koncentracją. W związku z tym na naukę musiał poświęcać dużo czasu. Po zastaniu magistrem chemii powód nie uzyskał zatrudnienia. Orzeczeniem Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 11.9.2007 r. powód został zakwalifikowany na stałe do lekkiego stopnia niepełnosprawności.

Powód miał znaczne trudności z psychicznym przystosowaniem się do powstałej wskutek wypadku sytuacji. Szczególnie dotkliwe było dla niego powstałe w wyniku urazów oszpecenie i ograniczenia natury fizycznej. Konieczne stało się korzystanie przez powoda z pomocy psychiatrycznej. Do dzisiaj powód nie akceptuje swojego wyglądu, odczuwa barierę psychiczną w zakresie relacji z osobami płci przeciwnej. Nie jest samodzielny we wszystkich czynnościach życia codziennego. Nie uczęszcza na żadne rehabilitacje.

Powód od dnia wypadku pozostaje bez pracy. Przed wypadkiem założył działalność gospodarczą - we wrześniu 2001 r. Nie zdążył osiągnąć przychodów z tytułu tej działalności oraz jej rozwinąć. Po wypadku nie prowadził dalej tej działalności. Powód od dnia 6 października 2009 r. jest zarejestrowany jako osoba bezrobotna bez prawa do zasiłku w Powiatowym Urzędzie Pracy we W.. W dniu 19 kwietnia 2012 r. powód uczestniczył w Targach Pracy Bądź aktywny na rynku pracy”, które były organizowane przez Urząd Pracy we W.. W dniu 27 listopada 2012 r. uczestniczył w kursie „E-handlowiec”.

Nie otrzymał żadnej oferty pracy z Urzędu Pracy. Nie pobierał zasiłku dla bezrobotnych. Powód nie miał przedstawianych ofert pracy ze względu na jego stan zdrowia.

Dowód: wezwania do zapłaty – k. 14-15, orzeczenia ZUS - k. 208-209, zeznania świadka A. D. (2) - k. 428-430, 709-712, zeznania świadka M. D. - k. 106v-107v, zeznania powoda A. D. (1) - k. 92v-94, 471-472, 856-859, 1304-1305, 1643-1644, 1795, zaświadczenie z PUP we W. – k. 1300, pismo z PUP we W. – k. 1319, decyzja PUP we W. - k. 753, orzeczenie o stopniu niepełnosprawności - k. 834, oświadczenia – k. 104

Towarzystwo (...) S.A. z siedzibą w W. wypłacało powodowi co miesiąc rentę w wysokości 1.000 zł w oparciu o wydane w niniejszej sprawie postanowienie zabezpieczające. Ponadto wypłaciło na jego rzecz zadośćuczynienie. Pozwani Z. I. oraz J. i R. J. nie dokonali dobrowolnie zapłaty zasądzonego zadośćuczynienia. W toku postępowania egzekucyjnego Komornik Sądowy wyegzekwował od ww. pozwanych kwotę 226.688,68 zł wraz z odsetkami.

W oparciu o wydane w niniejszej sprawie postanowienie zabezpieczające co do renty od maja 2014 r. pozwane Towarzystwo (...) S.A. wypłaca powodowi rentę w wysokości 3.000 zł miesięcznie. Z kolei pozwani R. J. oraz J. J. (1) od maja 2015 r. z tego samego tytułu płacą powodowi co miesiąc kwotę 1.000 zł tytułem renty, a w dniu 4 maja 2015 r. wypłacili z tego tytułu powodowi kwotę 12.000 zł.

Dowód: zeznania powoda – k. 1304-1305, zaświadczenie o dokonanych wpłatach od komornika sądowego – k. 1348-1349, protokół elektroniczny z rozprawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. –k. 1807-1808

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o wyżej przedstawione dowody.

Sąd dał wiarę powołanym wyżej dokumentom stanowiącym podstawę ustaleń faktycznych, gdyż nie były przez strony kwestionowane, jak również nie budziły wątpliwości sądu co do ich prawdziwości i autentyczności. Podkreślić przy tym należy, że zgodnie z art. 244 § 1 k.p.c. dokumenty urzędowe, sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania, stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Z kolei w świetle art. 245 k.p.c. dokument prywatny stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie.

W tym miejscu należy wskazać, iż wyrokiem częściowym z dnia 30 września 2010 r. przesądzono odpowiedzialność pozwanych za spowodowanie wypadku z dnia 9 października 2001 r., wskutek którego powód doznał licznych obrażeń. Wobec powyższego opis stanowisk stron został ograniczony wyłącznie do kwestii mających znaczenie dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Roszczenie o zadośćuczynienie nie stanowiło zatem rozważań w niniejszej

sprawie. Nadto ustalony w wyroku częściowym stan faktyczny oraz ocena dowodów służyła również ustaleniom związanym z pozostałymi roszczeniami powoda dotyczącymi kosztów leczenia oraz renty.

Zeznaniom świadków sąd dał w pełni wiarę. Zeznania te były bowiem spójne, logiczne, szczere i korespondowały z zeznaniami powoda oraz z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w niniejszej sprawie.

Również zeznaniom powoda Sąd dał w pełni wiarę. Jego zeznania także były spójne, logiczne i również znalazły odzwierciedlenie w zebranych materiale dowodowym. Ponadto z uwagi na stan zdrowia powoda, jego zaniki pamięci oraz problemy z kojarzeniem pewnych zdarzeń, powód miał problem z odpowiedzią na niektóre pytania sądu czy pełnomocników strony pozwanej, co z drugiej strony jednoznacznie potwierdza, iż stan zdrowia psychicznego powoda uległ pogorszeniu.

Nie przyczyniły się do ustalenia stanu faktycznego i rozstrzygnięcia niniejszej sprawy wydrukowane zdjęcia z portalu społecznościowego (...) (k. 1475-1478) oraz artykuł z gazety z (...). Wbrew twierdzeniom pozwanych J. i R. J. nie wskazują one jednoznacznie, że powód jest osobą sprawną fizycznie i doskonale funkcjonuje w swoim środowisku. Ponadto schorzenia, na jakie cierpi powód nie powodują, że nie może uczestniczyć i odpowiednio organizować sobie życie towarzyskie – co potwierdziła biegła M. M.. Należy również zwrócić uwagę, iż zdjęcia pochodzą z lat 2008-2009, a zostały przedłożone w 2013 r., zatem stan zdrowia powoda mógł ulec zmianie, a po wtóre rzeczony zdjęcia dotyczą okresu, kiedy powód studiował chemię, co oznacza, że jako student mógł chcieć integrować się z kolegami/koleżankami z roku. Z kolei co do zdjęcia na basenie, to należy mieć na względzie, iż powód nie cierpi na schorzenia narządu ruchu, zatem mógł uczęszczać na zajęcia na basenie. Zdjęcia zostały jednak zamieszczone kilka lat temu na portalu społecznościowym, nie odzwierciedla to w pełni obecnej sytuacji zdrowotnej powoda. Odnosząc się do artykułu z gazety, w którym podano, że powód został wybrany na członka zarządu OSP Z., Sąd uznał, iż nie można wykluczyć aktywności społecznej powoda. Poza tym biegli w niniejszym postępowaniu wskazali, że powód jest wycofany społecznie, zatem wskazane jest, aby uczestniczył w życiu społecznym. Nie wpływa to jednak na wysokość odszkodowania, renty oraz potencjalnych możliwości zarobkowych. Nadto biegła sądowa z dziedziny psychiatrii M. M. (3) na rozprawie w dniu 1 kwietnia 2016 r. (k. 1807) wskazała, z czym Sąd się zgadza, że chory człowiek ma prawo funkcjonować społecznie i być aktywnym również w organizacjach społecznych.

Za przydatne dla rozstrzygnięcia sprawy i wiarygodne Sąd uznał opinie Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej Uniwersytetu medycznego im. K. M. w P. oraz ustne wyjaśnienia biegłego K. K. (1). W tej części Sąd podzielił ocenę dowodu przedstawioną w uzasadnieniu prawomocnego wyroku częściowego z dnia 30 września 2010 r.

Za przydatne dla rozstrzygnięcia sprawy i wiarygodne Sąd uznał również opinie zespołu biegłych z zakresu psychologii B. K., psychiatrii M. M. (3) i medycyny pracy B. Z. wraz z pisemnymi uzupełnieniami i ustnymi wyjaśnieniami. Przystępując do oceny opinii biegłych należy podkreślić, iż w postępowaniu cywilnym dowód w postaci opinii biegłego podlega ocenie na równi z innymi dowodami, a strony są uprawnione do podważania mocy dowodowej opinii biegłych za pomocą wszystkich dostępnych i przewidzianych przez prawo środków dowodowych. Zgodnie z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2000 roku (sygn. akt: I CKN 1170/98, OSNC 2001, nr 4, poz. 64) opinia biegłego podlega ocenie – przy zastosowaniu art. 233 § 1 k.p.c. – na podstawie właściwych dla jej przedmiotu kryteriów zgodności z zasadami logiki i wiedzy powszechnej, poziomu wiedzy biegłego, podstaw teoretycznych opinii, a także sposobu motywowania oraz stopnia stanowczości wyrażonych w niej wniosków (zob. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2002 roku, V CKN 1354/00).

Kierując się powyższymi wytycznymi i biorąc pod uwagę pozostały materiał dowodowy sprawy Sąd uznał za przekonującą i w konsekwencji mającą zasadnicze znaczenie dla definitywnego rozstrzygnięcia sprawy w/w opinię wraz z opiniami uzupełniającymi i ustnymi wyjaśnieniami biegłych złożonych na rozprawie. Należy zauważyć, że biegli sporządzający opinię w ramach zespołu dysponują odpowiednią wiedzą dla sporządzenia przedmiotowej opinii. Opinia została przy tym sporządzona w oparciu o akta sprawy, dokumentację medyczną i badania powoda. Sąd nie miał zatem żadnych zastrzeżeń do metody jej opracowania. Przedmiotowa opinia jest rzetelna, fachowa i czyni zadość postawionej tezie dowodowej. Wnioski końcowe pisemnej opinii zostały sformułowane w sposób jednoznaczny i

kategoryczny, są wyczerpujące i zostały dostatecznie umotywowane. Biegli w sposób fachowy i zrozumiały wyjaśnili wątpliwości, jakie strony zgłaszały wobec opinii pisemnej i opinii uzupełniających. Biegła psychiatra nadto wyjaśniła sposób przyjętej przez siebie metody badawczej. Opinie wraz z ustnymi wyjaśnieniami biegłych stwarzają jedną logiczną całość, w sposób spójny prezentując zakres skutków przedmiotowego wypadku dla zdrowia powoda.

W konsekwencji Sąd przyznał powyższym opinii przymiot pełnej wiarygodności, nie znajdując podstaw do podważania ich wartości dowodowej i do konieczności przeprowadzania dowodu z opinii innych biegłych tej samej bądź innej specjalności.

Sąd oddalił wniosek pełnomocnika pozwanych R. i J. J. (3) o dopuszczenie dowodu z opinii nowego biegłego z zakresu psychiatrii oraz wniosek o przeprowadzenie dowodu z innych biegłych, z uwagi na fakt, iż pozwani nie przedstawili argumentacji, która pozwalałaby uwzględnić ten wniosek. Powód został poddany badaniom przez biegłych z dziedziny psychiatrii, psychologii oraz medycyny pracy i w ocenie Sądu nie przedstawiono obiektywnych i rzeczowych argumentów, które mogłyby podważyć bądź zmienić konkluzje zawarte w opinii, a przeprowadzenie dowodu z opinii nowych biegłych stanowi wyraz niezadowolenia pozwanych z treści opinii dotychczas powołanych biegłych.

Sąd oddalił wniosek pełnomocnika pozwanych J. i R. J. o zobowiązanie powoda do przedłożenia informacji z policji na temat wypadku z 2008 r. i odpisu z Krajowego Rejestru Karnego jak również dokumentacji zdrowotnej od lekarza rodzinnego. W ocenie Sądu wypadek z 2008 r. oraz jego skutki prawne nie mają znaczenia w rozpatrywanej sprawie. Nie wykazano, aby wypadek z 2008 r. miał odbicie w stanie zdrowia powoda oraz mógłby negatywnie wpłynąć na jego sytuację finansową. Wobec powyższego nieusprawiedliwione było przedstawienie przez powoda dokumentacji zdrowotnej od lekarza rodzinnego.

Sąd oddalił wnioski pozwanego (...) S.A. o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych chirurga plastyka, stomatologa, ortopedy i biegłego z dziedziny analizy ekonomicznej. Wnioski te były spóźnione. Nadto brak było podstaw do uwzględnienia tych wniosków w zakresie biegłych lekarzy z uwagi na fakt, iż leczenie powoda zostało zakończone, a powód przedstawił stosowną dokumentację na tę okoliczność. Koszty leczenia zatem zostały udokumentowane jak również rozmiar i charakter doznanych urazów, a jednocześnie co do kosztów zabiegów wypowiedzieli się już biegli z Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej. Co do biegłego z dziedziny analizy ekonomicznej, uznać należy, że nie było przesłanek do powołania biegłego z tej dziedziny, ustalenie wysokości renty zostało oparte na innych wskaźnikach – o czym będzie mowa poniżej.

Sąd oddalił wniosek pełnomocnika pozwanych J. i R. J., zawarty w piśmie z dnia 3 lipca 2015 r. (k. 1731) o wystąpienie do Starostwa Powiatowego we W. z zapytaniem, czy powód posiada ważne prawo jazdy. W ocenie Sądu powyższa okoliczność nie ma wpływu na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy. Istotnym jest to, czy powód może prowadzić pojazdy, a nie czy nadal posiada uprawnienia do ich kierowania. Przedmiotem opinii biegłych była ocena, czy powód może kierować pojazdami. Zatem nie było podstaw do uwzględnienia tego wniosku, a ponadto zmierzał on do przedłużenia postępowania.

Dokumenty stanowiące podstawę ustaleń faktycznych zebrane w aktach sprawy, aktach szkody, a także aktach sprawy (...) (...) Sąd uznał za wiarygodne. Nie były kwestionowane przez strony postępowania, a Sąd nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu.

Sąd zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie bezsporne było, że powód A. D. (1) w wyniku zdarzenia z dnia 9 października 2001 r. doznał licznych obrażeń ciała i rozstroju zdrowia.

Dochodzone przez powoda roszczenie znajduje natomiast podstawę prawną w przepisach art. 444 § 1 i 2 k.c., które stanowią, że w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia naprawienie szkody obejmuje wszelkie wyniki z tego powodu koszty. Przepisy te odnoszą się do odpowiedzialności deliktowej, co do której przepisem wyjściowym

jest art. 415 k.c. Ogólnymi przesłankami odpowiedzialności deliktowej zgodnie z tym przepisem są: szkoda (majątkowa lub niemajątkowa), wina sprawcy, bezprawność czynu, a także związek przyczynowo – skutkowy pomiędzy szkodą a czynem zobowiązanego. Szczególne przepisy regulujące odpowiedzialność z tytułu czynów niedozwolonych zawierają m.in. przepisy art. 430 k.c. , 435 k.c. i 436 k.c.

W niniejszej sprawie wyrokiem częściowym z dnia 30 września 2010 r., Sąd Okręgowy przesądził co do zasady solidarną odpowiedzialność pozwanych Z. I., J. J. (1) i R. J. oraz odpowiedzialność pozwanego (...) S.A. w W. (powiązanej in solidum z odpowiedzialnością Z. I.) za skutki wypadku z dnia 9 października 2001r. Powyższe orzeczenie stało się prawomocne po wydaniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 24 maja 2011r., oddalającego apelacje pozwanych. Sąd w niniejszym składzie w pełni podziela powyższe ustalenia i ich prawne znaczenie odnośnie podstawy odpowiedzialności pozwanych, charakteru tej odpowiedzialności, a w konsekwencji uznaje je również za własne. Tym samym z przyczyn omówionych w uzasadnieniu wyroku częściowego i uzasadnieniu wyroku sądu II instancji oddalającego apelację podstawę odpowiedzialności pozwanego Z. I. za szkodę powoda stanowi przepis art. 436§1 k.c. w zw. z art. 435§1 k.c., a podstawę odpowiedzialności pozwanych J. J. (1) i R. J. stanowi art. 430 k.c. i art. 435 k.c. Odpowiedzialność tych pozwanych na mocy art. 441§1 k.c. ma charakter solidarny. Z kolei pozwany (...) SA odpowiada za szkodę powoda jako ubezpieczyciel pozwanego Z. I. na podstawie art. 822§1 k.c., in solidum z pozwanym Z. I.. Pozwani nie podnieśli skutecznie zarzutów wyłączających ich odpowiedzialność.

Zaznaczyć należy w tym miejscu, że - jak zauważył Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu powyższego wyroku – okoliczności rozpatrywanej sprawy wskazują na przyczynienie się powoda do zaistnienia wypadku – działanie powoda polegające na wchodzenie poniżej łyżki koparko – ładowarki podczas jej pracy było zachowaniem obiektywnie nieprawidłowym. Zgodzić należy się również z wnioskiem Sądu Apelacyjnego, wedle którego – w okolicznościach rozpatrywanej sprawy – samo przyczynienie się przez powoda do zaistnienia wypadku, nie może być uznane za wystarczającą podstawę do obniżenia odszkodowania na podstawie art. 362 k.c. Odejście w rozpatrywanej sprawie od zasady pełnego odszkodowania w stosunku do powoda, który nie może być uznany winnym nastąpienia wypadku, pozostawaloby w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. Przypomnieć należy w tym miejscu, że powód podjął zatrudnienie w bezpośredniej bliskości pracującej maszyny, nie miał doświadczenia w podobnej pracy, nie został przeszkolony, nie zainterweniowano, gdy znalazł się pod łyżką pracującej maszyny. Przedstawiona w powyższym uzasadnieniu konstatacja, odnosząca się do wyroku zasądzającego zadośćuczynienie, ma zastosowanie również do wyroku zasądzającego inne rodzajowo świadczenia, które związane są przecież z tym samym zdarzeniem prawnym. Sąd w niniejszym składzie w pełni podziela powyższe ustalenia i ich prawne znaczenie dla braku podstaw do zmniejszenia należnemu powodowi odszkodowania czy renty z uwagi na stopień przyczynienia się powoda do powstania szkody.

Odnośnie zarzutu przedawnienia

Pozwani J. J. (1) i R. J. ponieśli zarzut przedawnienia roszczeń powoda wobec nich uzasadniając to tym, że co prawda przed upływem terminu przedawnienia powód wytoczył pozew przeciwko pozwany, jednak następnie powództwo wobec nich cofnął co doprowadziło do umorzenia postępowania wobec tych pozwanych. Ponowne wezwanie pozwanych do udziału w sprawie nastąpiło natomiast już po upływie terminu przedawnienia, który zdaniem pozwanych wynosił trzy lata od dnia zdarzenia i upłynął z dniem 9 października 2004 r. (k. 1615). Z kolei pozwany (...) SA podniósł zarzut przedawnienia co do żądania zasądzenia kwoty 48.546,72 zł z tytułu poniesionych kosztów leczenia zgłoszonego w piśmie z dnia 4 maja 2010 r. (które jednak nie zostało uwzględnione z przyczyn opisanych niżej) oraz co do dodatkowej renty za okres od 10 października 2001 r. do 30 marca 2002 r. w kwocie po 1.000 zł miesięcznie.

Ogólne przepisy regulujące instytucję przedawnienia zostały zawarte w art. 117 i 118 k.c. Zgodnie z art. 117 § 1 k.c. z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu. Stosowanie do art. 118 k.c., jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata. Przepisem szczególnym regulującym termin przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym jest obecnie art. 442¹ k.c. Przepis art. 442¹ wprowadzony został do kodeksu cywilnego ustawą z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 80, poz. 538), ze skutkiem od dnia 10 sierpnia 2007 r. Dokonana zmiana

polegała na uchyleniu wcześniej obowiązującego przepisu art. 442 i wprowadzeniu nowej regulacji prawnej, ujętej w postaci art. 442¹. Szczególna regulacja prawna w art. 442¹ § 2 k.c. terminu przedawnienia roszczeń o naprawienie szkód, jeżeli są one następstwem zbrodni lub występku, polega na określeniu długiego terminu przedawnienia: roszczenie ulega przedawnieniu z upływem 20 lat od dnia popełnienia przestępstwa, bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Podstawy kwalifikacji prawnej zdarzenia szkodzącego, jako zbrodni i występku, określa kodeks karny, jednak dla zastosowania art. 442¹ § 2 k.c. nie jest wymagane, aby sprawca został skazany, ponieważ stosownych ustaleń co do przestępczego charakteru czynu wyrządzającego szkodę może dokonać sąd cywilny (por. wyrok SN z dnia 16 grudnia 1975 r., II CR 660/75, OSP 1977, z. 7–8, poz. 132, z głosem S. Grzybowskiego tamże; wyrok SN z dnia 21 listopada 2001 r., II UKN 633/00, OSN 2003, nr 17, poz. 422). Nowy przepis wydłużył termin przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody wynikłej ze zbrodni lub występku z lat 10 do lat 20 (art. 442¹ § 2). W art. 442¹ § 3 k.c. wskazano nadto, że trzyletni termin przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody na osobie nie może skończyć się wcześniej, niż z upływem trzech lat od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.

W art. 2 ustawy zmieniającej ustawodawca zawarł regułę intertemporalną przewidującą, że do roszczeń, o których mowa w art. 1 ustawy zmieniającej (a więc roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym zarówno na osobie, jak i w mieniu) powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy, a według przepisów dotychczasowych w tym dniu (czyli w dniu 10 sierpnia 2007 r.) jeszcze nie przedawnionych, stosuje się przepisy art. 442¹ k.c., czyli przepisy nowe. Kluczowe zatem dla prawidłowego rozumienia i stosowania tej reguły intertemporalnej jest ustalenie, kiedy w świetle "przepisów dotychczasowych", czyli art. 442 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej deliktem ulegało przedawnieniu.

Art. 442 k.c. stanowił w § 1, że roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulegało przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże w każdym wypadku roszczenie przedawniało się z upływem lat dziesięciu od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wyrządzające szkodę. Z kolei jeżeli szkoda wynikła ze zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulegało przedawnieniu z upływem lat dziesięciu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia (§2).

Sąd Najwyższy w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej z dnia 17 lutego 2006 r. (III CZP 84/05, OSNC 2006, nr 7-8, poz. 114) przyjął, że roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym przedawnia się z upływem lat dziesięciu od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wyrządzające szkodę (art. 442 § 1 zdanie drugie k.c.), bez względu na to, kiedy szkoda powstała lub się ujawniła, a więc także bez względu na to, kiedy dowiedział się o niej poszkodowany.

Odnosząc powyższe do okoliczności niniejszej sprawy należy stwierdzić, że w związku z zaistniałym wypadkiem, wyrokiem z dnia 18 lutego 2003 r. wydanym przez Sąd Rejonowy we Wrześnie w sprawie (...) R. K. (2) został uznany za winnego popełnienia występkę polegającego na użyciu przedmiotowej koparko - ładowarki wbrew obowiązującym przepisom z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, niezgodnie z przeznaczeniem sprzętu – ustawiania płyt betonowych oraz niezachowaniu należytej ostrożności podczas wskazanych robót, w ten sposób, że widząc pracowników układających betonową płytę, którą bezpośrednio wcześniej dostarczył na wyznaczone miejsce nie odjechał koparko-ładowarką na bezpieczną odległość. Szkoda powoda na osobie, jakiej naprawienia domaga się w niniejszym postępowaniu wynikała zatem z występkę. Nadto odpowiedzialność pozwanych J. J. (1) i R. J. na co wskazano powyżej i w uzasadnieniu wyroku częściowego jest oparta na art. 430 k.c., zgodnie z którym kto na własny rachunek powierza wykonanie czynności osobie, która przy wykonywaniu tej czynności podlega jego kierownictwu i ma obowiązek stosować się do jego wskazówek, ten jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną z winy tej osoby przy wykonywaniu powierzonej jej czynności. W trakcie prac związanych z przedmiotowym wypadkiem operator koparko-ładowarki R. K. (2) wykonywał bowiem pracę w sposób wskazany przez pozwanych J. J. (1) i R. J., stosował się bezpośrednio do wydawanych przez nich poleceń. Wydłużony, obecnie zgodnie z art. 442¹ § 2 k.c. 20-letni, a na podstawie art. 442§2 k.c. 10-letni termin przedawnienia roszczeń znajduje zastosowanie ze względu na charakter czynu niedozwolonego, a więc niezależnie od tego, przeciwko komu roszczenie jest kierowane.

Odnosi się więc także do roszczeń wobec tych osób, które co prawda nie są sprawcami zbrodni czy występku, ale ponoszą z tego tytułu odpowiedzialność, w tym jak za czyn cudzy (zob. Marek Safjan [w:] K. Pietrzykowski, Kodeks Cywilny. Tom I. Komentarz, Warszawa 2005 r., s. 1267). Jak słusznie wskazał bowiem Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 października 2005 r. (III CK 171/05) artykuł 442 § 2 k.c. (obecnie art. 442¹§2 k.c.) mieć będzie zastosowanie wówczas, gdy szkoda spowodowana zostanie przestępstwem, niezależnie od tego, czy poszkodowany skieruje swoje roszczenie przeciwko sprawcy przestępstwa, czy przeciwko innej osobie odpowiedzialnej za szkodę. „Z dyspozycji bowiem tego przepisu wynika, że istotne jest tylko to, czy szkoda była wynikiem zbrodni, czy występku, a nie to, czy dopuścił się jej bezpośrednio pozwany. Zgodnie z brzmieniem powołanego przepisu, jeżeli szkoda wynika z zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dziesięciu (obecnie dwudziestu) od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Gramatyczna wykładnia omawianego przepisu pozwala na stwierdzenie, że uniezależnia on przyjęcie wydłużonego 10-letniego (obecnie 20-letniego) okresu przedawnienia od przesłanek innych niż spowodowanie szkody przestępstwem, stwarzając wzmocnioną ochronę osobom poszkodowanym kwalifikowanym czynem niedozwolonym” (uzasadnienie w/w wyroku Sądu Najwyższego).

Popełnienie przestępstwa przez R. K. (2), w wyniku którego nastąpiła szkoda powoda miało miejsce w dniu 9 października 2001 r. Nie może zatem budzić wątpliwości, iż w chwili wejścia w życie ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny roszczenie powoda o naprawienie szkody na osobie nie uległo jeszcze dziesięcioletniemu terminowi przedawnienia z art. 442§2 k.c. Tym samym zgodnie z art. 2 w/w ustawy nowelizującej, w rozstrzyganej sprawie zastosowanie znajduje art. 442¹ k.c. Skoro zatem szkoda powoda wyniknęła z przestępstwa, zgodnie z jego §2 roszczenie o jej naprawienie przedawnia się w terminie lat 20 od dnia jego popełnienia i to bez względu na to, kiedy powód dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Oznacza to, że termin przedawnienia roszczenia powoda upłynąłby najwcześniej w dniu 9 października 2021 r. Wszelkie roszczenia zgłoszone w niniejszej sprawie zostały zatem wniesione przed upływem terminu przedawnienia wobec wszystkich pozwanych.

Sąd orzekający w niniejszej sprawie w pełni podziela przy tym pogląd zaprezentowany w wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 20 lutego 2013 r., (sygn. akt I ACa 1209/12), w którym stwierdzono, że termin przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody na osobie wynikłej z przestępstwa wynosi właśnie 20 lat. Początek biegu terminu przedawnienia wyznacza chwila popełnienia przestępstwa (*tempore facti*) bez względu na to kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia. Kategorie brzmienie przepisu sugeruje, że termin przedawnienia odnosi się do wszystkich rodzajów szkody wyrządzonej przestępstwem i wyłącza zastosowanie § 3 odnoszącego się do szkód na osobie. W przypadku, gdy trzyletni, ochronny termin przedawnienia od momentu dowiedzenia się przez poszkodowanego o szkodzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia w przypadku szkód na osobie, więc również krzywdy upływa przed okresem 20 lat od chwili wyrządzenia przestępstwa, to należy uznać, iż przedawnienie nastąpi dopiero z chwilą upływu terminu 20 lat od momentu wyrządzenia przestępstwa, a nie już po 3 latach od ujawnienia się szkody i identyfikacji jej sprawcy. Przemawia za tym zwrot „nie może skończyć się wcześniej niż....”. A *contrario* może zatem skończyć się później – i o tym właśnie stanowi art. 442¹§3 k.c.

Odnośnie żądania powoda z tytułu kosztów (wydatków):

Roszczenie powoda o zwrot kosztów leczenia ma swoją podstawę w normie zawartej w art. 444 § 1 k.c., który stanowi, że w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia naprawienie szkody obejmuje wszelkie wyniki z tego powodu koszty. Przepis ten dotyczy niezbędnych i celowych wydatków i to bez względu na to, czy podjęte działania przyniosły poprawę zdrowia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2008 r., II CSK 425/07).

Koszty te obejmują po pierwsze koszty leczenia, w tym rozpoznania, dalszej terapii, niezbędnych badań i rehabilitacji. Jak przy tym trafnie wskazuje się w orzecznictwie (Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 grudnia 2002 r. II CKN 1018/00, w wyroku z dnia 26 czerwca 1969 r. II PR 217/69 OSNC 1970/3/50, Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 5 marca 2013 r. I ACa 945/12) ich zakres nie może ograniczać się do wydatków

kompensowanych w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego, lecz powinien obejmować koszty działań, podjętych z uzasadnionym - zważywszy na aktualny stan wiedzy medycznej - przekonaniem o spodziewanej poprawie stanu zdrowia poszkodowanego. Uzasadnione jest nawet żądanie zwrotu kosztów, jakie poszkodowany poniósł na konsultację u wybitnego specjalisty czy leczenie w znanym zakładzie leczniczym.

W świetle powyższych uwag wydatki poniesione przez powoda na leczenie stomatologiczno-ortodontyczne, a zgłoszone w niniejszym postępowaniu i wyszczególnione w stanie faktycznym sprawy należy uznać za usprawiedliwione, a żądanie ich zwrotu za uzasadnione. Jak wynika z opinii biegłych wydanych w ramach Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej (...) w P. leczenie to pozostaje w związku przyczynowym z przedmiotowym wypadkiem. Biegli zaznaczyli też, że takie zabiegi nie są finansowane w ramach systemu ubezpieczenia zdrowotnego.

Wydatki poniesione w tym zakresie przez powoda wyniosły kwotę 29.445 zł i obejmują:

- 700 zł za leczenie zachowawcze zębów 21 i 26 i ekstrakcję korzeni połamanych w wypadku zębów w wysokości,
- 7.000 zł za zabieg implantologiczny, tj. implantacja w poz. 12 i 22 oraz augmentacja kości,
- 1.000 zł za leczenie zachowawcze zębów 42, 43, higienizacja, ekstrakcja korzeni 26,
- 3.000 zł za implantację wszczepu w pozycji 46,
- 3.000 zł za implantację wszczepu w pozycji 36,
- 1.600 zł za wyciski pod most ceramiczny na implantach 12-22,
- 4.900 zł za most ceramiczny LAVA na implantach 12-22 z łącznikami ceramicznymi,
- 350 zł za tomografię komputerową dla stomatologii,
- 45 zł za zdjęcie pan tomograficzne całkowite stomatologiczne.
- 250 zł za odbudowę brzegów siecznych 31 i 32,
- 600 zł za śruby gojące na implantach w pozycji 36 i 46,
- 7.000 zł za wykonanie koron LAVA na implantach w pozycji 36 i 46.

W/w biegli w sporządzonej na potrzeby niniejszego postępowania opinii wskazali także, że deformacja nosa powoda powstała w wyniku przedmiotowego wypadku może być skorygowana w drodze operacyjnej i że zabieg taki nie jest refundowany przez NFZ. Powód przeszedł operację rekonstrukcji nosa przeszczepami chrząstki z obu uszu i powięzi skroniowej głębokiej, za którą zapłacił kwotę 11.900,30 zł.

Odnosnie wysokości wyszczególnionych powyżej kosztów leczenia stomatologiczno-ortodontycznego i operacji rekonstrukcji nosa wskazać trzeba, że pozwani nie zakwestionowali skutecznie wielkości tych kosztów, a przy tym wynika ona ze złożonych przez powoda, niekwestionowanych przez pozwanych dokumentów. Dodatkowo przed podjęciem tego leczenia jego przewidywany koszt został określony co do leczenia stomatologicznego nawet na kwotę 54.500 zł, a co do rekonstrukcji nosa na kwotę około 10.000 zł (k. 325, 628), a więc zapłacona przez powoda z tego tytułu niewiele wyższa kwota jest tu odpowiednia i jak wynika z opinii biegłych wydanych w ramach Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej (...) w P. zakres tych kosztów jest adekwatny do planowanego leczenia (k. 668).

Łącznie poniesione przez powoda koszty leczenia i przez niego udowodnione wyniosły zatem kwotę 41.345,30 zł.

Powyższą kwotę Sąd zasądził w punkcie 1. wyroku na podstawie art. 441§1 k.c. solidarnie od pozwanych Z. I., J. J. (1) i R. J., z uwagi na oparcie ich odpowiedzialności na przepisach o czynach niedozwolonych. Z kolei odpowiedzialność

pozwanego (...) SA jest odpowiedzialnością in solidum z odpowiedzialnością Z. I., co zostało wyjaśnione we wcześniejszej części uzasadnienia.

Na podstawie art. 481§1 i 2 k.c. w zw. z art. 455 k.c. i art. 817§1 k.c. Sąd zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie od w/w kwoty w zależności od daty wezwania pozwanych do zapłaty. Powód pozasądowo nie wzywał pozwanych do zapłaty w/w uwzględnionych kwot. Tym samym wezwaniem było doręczenie pozwanym w toku procesu pism procesowych powoda, w których powód zgłosił to roszczenie. Od dnia następnego po ich doręczeniu pozwani pozostawali zatem w opóźnieniu w spełnieniu świadczenia. W związku z tym od kwoty 21.595 zł stanowiącej część uwzględnionego roszczenia co do kosztów leczenia stomatologiczno-ortopedycznego, a zgłoszonego pismem z dnia 3 października 2012 r. Sąd zasądził odsetki ustawowe: od pozwanego Z. I. od dnia 12 października 2012 r. do dnia zapłaty, gdyż pismo to zostało mu doręczone w dniu 11 października 2012 r.(k. 1289), od pozwanych R. J. i J. J. (1) od dnia 10 października 2012 r. do dnia zapłaty, gdyż pismo to zostało im doręczone w dniu 9 października 2012 r.(k. 1288), a od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. od dnia 9 października 2012 r. do dnia zapłaty, gdyż pismo to zostało mu doręczone w dniu 8 października 2012 r.(k. 1290). Od kwoty 7.850 zł stanowiącej dalszą część uwzględnionego roszczenia co do kosztów leczenia stomatologiczno-ortopedycznego, a zgłoszonego pismem z dnia 26 października 2012 r. Sąd zasądził odsetki ustawowe: od pozwanych Z. I., R. J. i J. J. (1) od dnia 31 października 2012 r. do dnia zapłaty, gdyż pismo to zostało im doręczone w dniu 30 października 2012 r.(k. 1303), a od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. od dnia 13 listopada 2012 r. do dnia zapłaty, gdyż pismo to zostało mu doręczone w dniu 12 października 2012 r.(k. 1332). Z kolei od kwoty 11.900,30 zł stanowiącej uwzględnione roszczenie z tytułu zwrotu kosztów zabiegu rekonstrukcji nosa, a zgłoszone w piśmie z dnia 9 sierpnia 2013 r. Sąd zasądził odsetki ustawowe od wszystkich pozwanych od dnia 20 sierpnia 2013 r. do dnia zapłaty, gdyż pismo to zostało nadane do pozwanych przez pełnomocnika powoda w dniu 12 sierpnia 2012 r. (dowody nadania k. 1431 verte), a zatem przy normalnym obiegu korespondencji pocztowej powinno dotrzeć do pełnomocników pozwanych w sposób umożliwiający zapoznanie się z pismem (art. 61§1 k.c.) najpóźniej w terminie 7 dni, tj. do dnia 19 sierpnia 2012 r. Od dnia następnego, a więc od 20 sierpnia 2012 r. należne są zatem powodowi odsetki ustawowe za opóźnienie od tej kwoty.

Dalej idące roszczenie odsetkowe jako bezzasadne Sąd oddalił.

Z uwagi na częściowe cofnięcie przez powoda roszczenia o zapłatę od pozwanych zwrotu poniesionych wydatków, tj. ponad kwotę 98.588,86 zł, na co pozwani wyrazili zgodę, Sąd w punkcie 4. wyroku w tym zakresie umorzył postępowanie. Zgodnie bowiem z art. 355§1 k.p.c., Sąd wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli powód cofnął ze skutkiem prawnym pozew. Z kolei art. 203§1 k.p.c. stanowi, że pozew może być cofnięty bez zezwolenia pozwanego aż do rozpoczęcia rozprawy, a zatem po jej rozpoczęciu może być cofnięty za zgodą pozwanego. Sąd nie dostrzegł przy tym w niniejszej sprawie okoliczności, które powodowałyby konieczność uznania cofnięcia żądania alimentacyjnego powódki za niedopuszczalne (art. 203§4 k.p.c.). W konsekwencji z uwagi na treść art. 203§1 k.p.c. w zw. z art. 355§1 k.p.c. należało uznać częściowe cofnięcie pozwu za skuteczne i orzec jak w punkcie 4. wyroku.

W pozostałym zakresie Sąd uznał roszczenie powoda z tytułu zwrotu poniesionych kosztów za niezasadne i je oddalił.

I tak powód domagał się:

- 17.646,72 zł z tytułu kosztów specjalnego jedzenia, dojazdów do szpitala i leków w okresie od 31.10.2001 r. do 31.12.2002 r. (tj. po 1260,48 zł miesiąc, w tym 900 jedzenie, 200 dojazdy do szpitala, 160,48 zł leki),
- 4.400 zł z tytułu wizyt lekarskich w okresie od 2004 r. do 2009 r. (110 zł za wizytę, 8 razy w roku)
- 1.300 zł z tytułu posiłków dowożonych do szpitala w okresie od 31.10.2001 r. do 12.11.2001 r. (13 dni x 100 zł)
- 7.200 zł z tytułu zakupu leków w okresie od 2003 r. do 2008 r. (po 100 zł miesięcznie)
- 18.000 zł z tytułu kosztów dojazdów na dworzec przez 36 miesięcy.

Większość z powyższych kosztów powód określił jedynie hipotetycznie, nie wykazując faktu ich poniesienia, ani konkretnej wysokości, w jakiej faktycznie zostały poniesione. Należy zatem uznać roszczenie w tym zakresie za nieudowodnione przez powoda (art. 6 k.c.). Nadto w zakresie kosztów leków, specjalnego jedzenia i dojazdów wydatki na przewidywane koszty zostały uwzględnione w ramach wyliczenia renty, a tym samym brak było podstaw do ponownego ich uwzględnienia. Doprowadziłoby to bowiem do bezpodstawnego wzbogacenia powoda – dwukrotnego uwzględnienia tych wydatków. Powód nie wykazał natomiast, aby były to dodatkowe kwoty, wydatkowane ponad potrzeby uwzględnione przy ustaleniu renty. To samo należy odnieść do kolejno zgłaszanych dalszych roszczeń powoda z tych tytułów. I tak, powód domagał się następnie tytułem zwrotu kosztów paliwa kolejnych kwot: 3.486,07 zł, 1.184,31 zł, 1.124,85 zł, tytułem zwrotu poniesionych wydatków na leki: 897,98 zł, 513,33 zł, 1103,29 zł, a tytułem kosztów wizyt u psychiatry w okresie od kwietnia 2004 do grudnia 2006 r. kwoty 1.400 zł. Dodatkowo co do dochodzonych przez powoda kosztów dojazdów, należy zauważyć, że co prawda koszty, o których mowa w art. 444§1 k.c. obejmują także koszty transportu poszkodowanego, a także wydatki związane z odwiedzinami chorego w szpitalu przez osoby bliskie (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 27 lutego 2013 r. I ACa 1199/12), jednak roszczenie powoda w tym zakresie nie mogło zostać uwzględnione także z tego powodu, że w myśl art. 6 k.c. fakt poniesienia takich kosztów, jak i ich wysokość musi zostać wykazana przez powoda. Powód jednak tego nie uczynił, a pozwani zakwestionowali fakt ich poniesienia w tej wysokości na cele związane z dowożeniem powoda. Nie zostało przez powoda wykazane, jakie konkretnie kwoty z tego tytułu wydatkowane zostały na zakup paliwa właśnie na cel dojazdów powoda. Złożone dowody zakupu paliwa o tym nie świadczą. Powód nie wykazał w jakim zakresie paliwo to zostało zużyte na potrzeby jego dojazdów, a nie na inne potrzeby jego ojca i rodziny. W szczególności nie zostało złożone poparte dowodami zestawienie konkretnych terminów i tras przejazdów związanych z potrzebami powoda.

Brak było nadto podstaw do zastosowania co do tego żądania art. 322 k.p.c. Przepis ten stanowi, że jeżeli w sprawie o naprawienie szkody, o dochody, zwrot bezpodstawnego wzbogacenia lub o świadczenie z umowy o dożywocie sąd uzna, że ściśle udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy. Zdaniem Sądu powód prowadząc proces od 2002 r. i zgłaszając w nim roszczenie co do poniesionych kosztów mógł i powinien był gromadzić dowody na poparcie swoich roszczeń odszkodowawczych, choćby gromadząc faktury, rachunki za leki, czy inne ponoszone wydatki. Przepis art. 322 k.p.c. nie może natomiast służyć zastępowaniu beczynności strony.

Z omówionych przyczyn Sąd oddalił w/w roszczenia powoda.

Powód złożył faktury na usługę medyczną na kwotę 350 zł – konsultacja plastyczna (k. 1322) jednak nie zgłosił żadnego roszczenia w tym zakresie.

Odnośnie roszczenia z tytułu renty

Powód domagał się nadto zasądzenia renty. Roszczenie to było częściowo zasadne i miało podstawę w art. 444§2 k.c. zgodnie z którym jeżeli poszkodowany utracił całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej albo jeżeli zwiększyły się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia na przyszłość, może on żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody odpowiedniej renty.

W doktrynie podkreśla się, że roszczenie o rentę ma jednolity charakter. Każda z przesłanek może być sama podstawą żądania renty, chociaż często występują łącznie i wówczas z uwagi na związek, w jakim pozostają, uwzględniane są jako przesłanki jednego roszczenia o rentę. Uważa się także, że przesłanki te powinny mieć trwały charakter, chociaż niekoniecznie musi to oznaczać nieodwracalność sytuacji poszkodowanego.

W judykaturze akcentuje się, że nie sama tylko utrata zdrowia, lecz rzeczywista utrata zdolności zarobkowania i widoków na przyszłość, a także rzeczywiste zwiększenie się potrzeb poszkodowanego jako następstwo wywołania uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia stanowią przesłanki zasądzenia renty po myśli art. 444 § 2 k.c., bowiem szkoda według art. 415 k.c. musi posiadać walor realny, nie zaś tylko teoretyczny (wyrok SN z dnia 7 maja 1998 r., III CKU

18/98, Prok. i Pr.-wkl. 1998, nr 11-12, s. 35; wyrok SN z dnia 6 października 2000 r., II UKN 10/00, OSNP 2002, nr 9, poz. 221).

Zwiększenie się potrzeb poszkodowanego stanowi szkodę przyszłą, wyrażającą się w stale powtarzających się wydatkach na ich zaspokojenie (np. konieczność stałego leczenia, zabiegów, kuracji, opieki osób trzecich, specjalnego odżywiania itp. – zob. wyrok SA w Katowicach z dnia 24 maja 1996 r., III Apr 7/96, OSA 1997, z. 6, poz. 18). Wówczas wystarczające jest wykazanie przez poszkodowanego istnienia zwiększonych potrzeb stanowiących następstwo czynu niedozwolonego (zob. wyrok SN z dnia 22 czerwca 2005 r., III CK 392/04, LEX nr 177203). Natomiast przyznanie renty z tytułu zwiększonych potrzeb nie jest uzależnione od wykazania, że poszkodowany te potrzeby faktycznie zaspokaja i ponosi związane z tym wydatki (wyrok SN z dnia 11 marca 1976 r., IV CR 50/76, OSNCP 1977, nr 1, poz. 11).

Zmniejszenie się widoków powodzenia na przyszłość wyraża się uszczerbkiem majątkowym, polegającym na utracie innych korzyści majątkowych, jakie poszkodowany, dzięki swoim właściwościom (np. szczególne uzdolnienia czy kwalifikacje) mógłby osiągnąć, gdyby nie doznał uszczerbku na zdrowiu. Zmniejszenie widoków powodzenia na przyszłość jako podstawę do zasądzenia renty należy oceniać według realnych możliwości poszkodowanego, istniejących w chwili powstania zdarzenia wywołującego szkodę (wyrok SN z dnia 31 października 1966 r., II CR 372/66, niepubl.). Przesłanka ta może być podstawą samodzielnego roszczenia, chociaż najczęściej wzmacnia żądanie renty z tytułu utraty, chociażby w części, zdolności do pracy zarobkowej (zob. A. Olejniczak [w:]: A. Kidyba (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania - część ogólna, LEX, 2014).

Roszczenie o rentę z powodu utraty zdolności zarobkowej lub zmniejszenia widoków powodzenia na przyszłość nie przysługuje osobie, która w chwili orzekania o żądaniu renty, ze względu na swój wiek, nie byłaby jeszcze zdolna do pracy zarobkowej. W takim wypadku sąd – oddalając żądanie renty – ma obowiązek ustalenia odpowiedzialności pozwanego za ewentualną szkodę, jaka może powstać w przyszłości (zob. uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 17 czerwca 1963 r., III CO 38/62, OSNCP 1965, nr 2, poz. 21). Jednakże w sytuacji, gdy poszkodowany w chwili wyrządzenia mu szkody nie pracował zarobkowo, a będzie usprawiedliwiony wniosek, że w normalnym rozwoju wypadków, gdyby nie doznał szkody, podjąłby pracę zarobkową – wówczas należy zasądzić rentę (por. wyrok SN z dnia 12 lutego 1959 r., RPEiS 1960, z. 2, s. 397).

Orzecznictwo przyjmuje, że w sytuacji zachowanej częściowej zdolności do pracy poszkodowany jest obowiązany do wykorzystania zachowanej zdolności do pracy. Nieuzasadniona odmowa podjęcia pracy pozwala zmniejszyć wysokość odszkodowania o kwotę, którą uzyskiwałby on w wyniku pracy (wyrok SN z dnia 2 marca 1966 r., II PR 18/66, NP 1966, nr 10, s. 1294). W konsekwencji wysokość renty powinna odpowiadać różnicy między zarobkami, jakie poszkodowany mógłby osiągać, gdyby nie uległ wypadkowi, a wynagrodzeniem, jakie – w konkretnych warunkach – jest w stanie uzyskać przy wykorzystaniu swej uszczuplonej zdolności do pracy, z tym zastrzeżeniem, że poszkodowany nie ma obowiązku podjęcia się każdej pracy (wyrok SN z dnia 8 czerwca 2005 r., V CK 710/2004, LEX nr 183607). Nadto przyjmuje się, że należy brać pod uwagę realną, praktyczną możliwość podjęcia przez poszkodowanego pracy w granicach zachowanej zdolności do pracy, a nie możliwość teoretyczną (wyrok SN z dnia 10 października 1977 r., IV CR 36/77, OSNCP 1978, nr 7, poz. 120).

Szkoda wyraża się różnicą między zarobkami, jakie poszkodowany osiągałby w okresie objętym rentą, gdyby nie doznał uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia (czyli uwzględniamy wówczas zarobki hipotetyczne), a zarobkami, jakie może realnie osiągnąć bez zagrożenia swego stanu zdrowia (por. Z. Masłowski (w:) Kodeks..., s. 1100; M. Nesterowicz (w:) Kodeks..., s. 427). Przy czym akcentuje się, że uwzględniać należy wówczas rzeczywiste możliwości zarobkowe poszkodowanego, jakie miałby on, gdyby szkody mu nie wyrządzono (wyrok SN z dnia 4 lipca 2002 r., I CKN 837/2000, LEX nr 56891). Dlatego przy braku szczególnych okoliczności z reguły nie ma podstaw do uwzględnienia zarobków najwyższych, bowiem sama teoretyczna możliwość zatrudnienia w miejscach oferujących najwyższe zarobki, nie jest wystarczająca do przyjęcia, że poszkodowany rzeczywiście byłby w takiej placówce zatrudniony (wyrok SN z dnia 6 czerwca 2002 r., I CKN 693/00, LEX nr 55257).

Jeżeli wypadek przy pracy nie spowodował całkowitej niezdolności do pracy, a jedynie ograniczył możliwości zarobkowania, jako podstawę ustalenia wysokości renty wyrównawczej określonej w art. 444§2 k.c. przyjmuje się wysokość spodziewanego wynagrodzenia pomniejszonego o wynagrodzenie, które poszkodowany może uzyskać, wykorzystując ograniczoną zdolność do pracy. Obowiązek wykorzystania pozostałej zdolności do pracy może ulec jednak wyłączeniu nawet przy częściowej niezdolności do pracy w przypadku rzeczywistej, realnej niemożliwości podjęcia zatrudnienia (zob. np.: wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 lutego 2015 r. I ACa 890/14, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 20 marca 2014 r., III APa 36/13, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2005 r., V CK 710/04, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2001 r., II UKN 534/00). Podkreślić należy, że to na stronie powodowej stosownie do art. 6 k.c. spoczywa ciężar udowodnienia, że powód pomimo jedynie częściowej niezdolności do pracy faktycznie nie miał żadnej możliwości podjęcia pracy.

Jak wynika z ustaleń faktycznych powód był całkowicie niezdolny do pracy od dnia wypadku 9 października 2001 r. przez okres roku, tj. do października 2002 r. Następnie był częściowo niezdolny do pracy do lutego 2014 r., kiedy to powstała całkowita niezdolność do pracy powoda. Mimo to nawet w czasie częściowej niezdolności do pracy ustalenia faktyczne wskazują, że powód nie miał jednak rzeczywistej realnej możliwości podjęcia zatrudnienia. Na skutek wypadku powód miał problemy ze swoją sprawnością umysłową, w tym koncentracją, w zapamiętywaniu i kojarzeniu. W czasie gdy studiował, tj. do końca 2009 r. (najpierw na Akademii (...), potem na Politechnice (...), a następnie na Wydziale Chemii), w związku z tymi problemami na naukę musiał poświęcać dużo czasu, zażywać leki poprawiające sprawność umysłową, co uniemożliwiało mu podejmowanie dodatkowego zatrudnienia w czasie studiów. Następnie od dnia 6 października 2009 r. powód jest zarejestrowany jako osoba bezrobotna bez prawa do zasiłku w Powiatowym Urzędzie Pracy we W.. W dniu 19 kwietnia 2012 r. powód uczestniczył w Targach Pracy „Bądź aktywny na rynku pracy”, które były organizowane przez Urząd Pracy we W.. W dniu 27 listopada 2012 r. uczestniczył w kursie „E-handlowiec”. Mimo to powód nie otrzymał żadnej oferty pracy z Urzędu Pracy, ze względu na jego stan zdrowia. Przy tym z opinii biegłych wynika, że nawet w czasie częściowej niezdolności do pracy powód mógł wykonywać niewielki zakres prac i to pod nadzorem, jak biurowe, stolarskie (bez pracy przy maszynach w ruchu), prace jako chemik w zespole pod nadzorem. Urząd pracy nie przedstawiał jednak powodowi nawet takich ofert. Powód nie mógł wykonywać prac niebezpiecznych, na wysokościach, odpowiedzialnych, wymagających stałego skupienia i koncentracji, nie mógł pracować jako zawodowy kierowca, czy wykonywać prac związanych z obsługą klientów. Z powodu zaburzeń koncentracji i skupienia powód nie mógł skutecznie prowadzić też własnej działalności gospodarczej.

Z powyższego wynika, że nawet w okresie częściowej niezdolności do pracy powód nie miał realnych możliwości podjęcia zatrudnienia.

Zaznaczyć przy tym należy, że już przed wypadkiem było wiadomo, że powód rozpocznie studia (miał studiować na Akademii (...) w P.), przy czym miał studiować zaocznie, a oprócz tego powód chciał pracować, a tym prowadzić własną działalność gospodarczą. Powód w normalnym toku studiów skończyłby 4,5 letnie studia na Akademii (...) już z końcem 2005 r.

Wyjaśnić w tym miejscu trzeba, że charakter i wysokość zwiększonych powoda została ustalona w oparciu o wskazane w stanie faktycznym dowody, w szczególności zeznania powoda i przesłuchanych w charakterze świadków jego rodziców. Nadto pomocne dla ustalenia ich wysokości w zakresie kosztów zakupu leków były złożone przez powoda faktury dotyczące ich nabycia w różnych okresach, przy tym zażywanie leków wyszczególnionych na fakturach (jak Solian, XETANORE, Biotropil, Rexetin, Zomiren, Lucetam, Cital, Depakine, Nootropil, Moklar) są lekami stosowanymi w psychiatrii, których stosowanie przez powoda uzasadnia też ich zapisanie w dokumentacji medycznej.

Z uwagi na to, że ściśle udowodnienie wysokości tych zwiększonych potrzeb na potrzeby renty nie było możliwe lub było znacznie utrudnione, w tym mając na względzie, że przyznanie renty z tytułu zwiększonych potrzeb nie jest uzależnione od wykazania, że poszkodowany te potrzeby faktycznie zaspokaja i ponosi związane z tym wydatki, Sąd ustalając ich wysokość kierował się także cytowanym wcześniej art. 322 k.p.c.

Powód domagał się renty w kwocie 1.000 zł miesięcznie z tytułu niezdolności do pracy i zwiększonych potrzeb za okres od 10 października 2001 r. do 31 grudnia 2004 r. Żądanie to było uzasadnione.

Jeśli chodzi o zwiększone potrzeby powoda w tym okresie to – jak wynika z ustaleń faktycznych obejmowały one miesięcznie: koszty zakupu leków – 160 zł, koszty specjalnej diety – 900 zł, koszty dojazdów do szpitali i lekarzy – 200 zł, nadto od października 2004 r. średnio 50 zł miesięcznie na wizyty u lekarza psychiatry. Utracony dochód powoda w tym okresie odpowiada kwocie najniższego wynagrodzenia. Powód nie wykazał, aby mógł w tym okresie osiągać wyższy dochód, zważywszy na brak doświadczenia i kontynuowanie w tym okresie studiów. Nie wykazał także, aby jego działalność gospodarcza mogła przynosić dochód wyższy od najniższego wynagrodzenia. Najniższe wynagrodzenie od 2001 r. do 2005 r. wynosiło od 559,12 zł netto w 2001 r. do 617,39 zł netto w 2005 r. Powód za analizowany okres domagał się jednak kwoty 1.000 zł. Już same zwiększone potrzeby przewyższały tę kwotę. Sąd jest natomiast związany żądaniem pozwu i nie może orzekać ponad żądanie (art. 321§1 k.p.c.). W związku z tym renta należna powodowi w okresie od 10 października 2001 do 31 grudnia 2004 r. wynosi 1.000 zł miesięcznie, czyli łącznie **38.709,68 zł** (38 miesięcy x 1.000 zł + 709,68 zł za 22 dni października 2001 r.)

Powód domagał się renty w kwocie 2.000 zł miesięcznie za okres od 1 stycznia 2005 r. do 9 maja 2010 r., w tym 1.000 zł z tytułu zwiększonych potrzeb (dieta, leczenie, dojazdy do szpitala) i utraconych dochodów i 1.000 zł z tytułu zmniejszenia widoków na przyszłość oraz wydłużonego okresu studiowania, utraty możliwości zarobkowania związanej z planowanym terminem zakończenia studiów.

Z ustaleń faktycznych sprawy wynika, że zwiększone potrzeby powoda wynosiły do maja 2009 r. łącznie kwotę 550 zł miesięcznie, obejmującą: wyjazdy do lekarzy, szpitali – 200 zł (powód nadal korzystał z szerokich usług medycznych), wizyty u lekarza psychiatry 50 zł, leki 300 zł (opisane i wyjaśnione powyżej). Nie obejmowały natomiast kosztów specjalnej diety, gdyż jak wynika z ustaleń faktycznych od 2005 r. powód jej już nie stosował, żywił się z rodziną. Nie zostało też wykazane w żaden sposób, aby fakt zażywania większej ilości warzyw czy owoców był związany ze skutkami wypadku. Natomiast od czerwca 2009 r. wynosiły kwotę 400 zł miesięcznie, a wynika to ze zmniejszonych wydatków na leki, wynoszących od czerwca 2009 r. kwotę 150 zł miesięcznie.

Nadto powód nie mógł w tym czasie osiągać dochodów, co wyjaśniono powyżej. Dłużej też studiował, co dodatkowo, z uwagi na czas jaki musiał poświęcić nauce w wyniku doznanych obrażeń i ich skutków (problemu z koncentracją, pamięcią) uniemożliwiało mu pracę i osiąganie dochodów. Do 2009 r. łącznie w ocenie Sądu powód – z przyczyn opisanych powyżej - mógł osiągać minimalne wynagrodzenie. Co prawda gdyby nie wypadek w normalnym toku studiów na Akademii (...) skończyłby je z końcem 2005 r. Jednak zakończenie studiów nie oznacza automatycznego osiągnięcia dochodów na wyższym poziomie niż minimalne. Powód nie wykazał, aby w jego sytuacji miałyby to miejsce, w tym że jego działalność gospodarcza przynosiłaby wyższe dochody, albo że uzyskałby zatrudnienie z wynagrodzeniem wyższe niż minimalne. Wiedza i doświadczenie życiowe wskazuje, że po ukończeniu studiów pracownik początkowo osiąga najniższe dochody, by dopiero z upływem czasu i nabraniem doświadczenia w wyuczonym, zgodnym z kierunkiem studiów zawodzie dochody te wzrosły. W ocenie Sądu okres taki może trwać około czterech lat. Po czterech latach od zakończenia studiów, a więc w przypadku powoda gdyby nie wypadek od 2010 r. mógł on zatem osiągać przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw. Podkreślić bowiem należy, że powód w chwili wypadku był osobą młodą, podejmującą aktywne działania na rynku pracy – zarejestrował działalność gospodarczą, podejmował się nadto prac dorywczych, zamierzał pogłębiać swoje kwalifikacje przez naukę na studiach ekonomicznych, na które został już zakwalifikowany. Okoliczności wskazują też, że studia te ukończyłby i to w terminie, skoro nawet mimo urazów doznanych w wypadku kończył studia, choć na innym kierunku. Od planowanego zakończenia studiów – koniec 2005 r. gdyby nie wypadek powód niewątpliwie, zważywszy na jego postawę sprzed wypadku, realizowałby się zawodowo, czy to w ramach własnej działalności gospodarczej, czy też zatrudnienia. Tym samym, zgodnie z wiedzą i doświadczeniem życiowym, po nabyciu doświadczenia, o którym mowa była powyżej, mógłby on uzyskiwać wynagrodzenie na poziomie przeciętnego w sektorze przedsiębiorstw. Powód nie wykazał natomiast, aby jego dochody mogły być wyższe.

Z powyższego wynika, że w okresie od 2005 r. do 2009 r. renta z tytułu niezdolności do pracy i zmniejszenia widoków na przyszłość wynosiłaby minimalne wynagrodzenie netto, a od 2010 r. przeciętne wynagrodzenie netto w sektorze przedsiębiorstw. Wynagrodzenie minimalne na dany rok ustalono w oparciu o akty prawne w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia i jego przeliczenie na wynagrodzenie netto. Średnie w danym roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w poszczególnych kwartałach ustalono w oparciu o obwieszczenia Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego wyliczając średnią z 12 miesięcy danego roku i przeliczając na kwoty netto.

I tak renta należna powodowi za okres od 1 stycznia 2005 r. do 9 maja 2010 r. wynosi :

- w 2005 r.: 617,39 zł (minimalne wynagrodzenie netto) + 550 zł (zwiększone potrzeby) x 12 miesięcy = **14.008,68 zł**

- w 2006 r.: 647,93 zł (minimalne wynagrodzenie netto) + 550 zł (zwiększone potrzeby) x 12 miesięcy = **14.375,16 zł**

- w 2007 r.: 686,67 zł (minimalne wynagrodzenie netto) + 550 zł (zwiększone potrzeby) x 12 miesięcy = **14.840,04 zł**

- w 2008 r.: 845,17 zł (minimalne wynagrodzenie netto) + 550 zł (zwiększone potrzeby) x 12 miesięcy = **16.742,04 zł**

- w 2009 r.: 954,96 zł (minimalne wynagrodzenie netto) x 12 miesięcy + 2.750 (550 zł zwiększone potrzeby x 5 miesięcy, tj. do maja 2009) + 2.800 (400 zł x 7 miesięcy zwiększone potrzeby) = **17.009,52 zł**

- od 1 stycznia 2010 r. do 9 maja 2010 r. z uwagi na treść żądania i art. 321 k.p.c. 2.000 zł miesięcznie czyli 2.000 zł x 4 miesiące + 580,65 zł (9 dni maja) = **8.580,65 zł**,

(przeciętne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w 2010 r. wynosiło średnio 2.433,80 zł netto + zwiększone potrzeby 400 zł miesięcznie, powód domagał się jednak z tych tytułów łącznie 2.000 zł renty miesięcznie).

Następnie powód domagał się od daty doręczenia pozwanym pisma z dnia 4 maja 2010 r., tj. od Z. I. od 27 maja 2010 r., od pozwanego (...) SA i od pozwanych 24 maja 2010 r., a od pozwanych R. J. i J. J. (1) od 24 maja 2010 r. do 30 października 2012 r. renty w łącznej kwocie 4.000 zł miesięcznie, w tym 1.000 zł z tytułu zwiększonych potrzeb (dieta, leczenie, dojazd do szpitala) i utraconych dochodów i 3.000 zł z tytułu zmniejszenia widoków na przyszłość oraz wydłużonego okresu studiowania, utraty możliwości zarobkowania związanej z planowanym terminem zakończenia studiów.

Zwiększone potrzeby powoda wynosiły w tym okresie (jak wyjaśniono powyżej od czerwca 2009 r.) 400 zł miesięcznie. Nie nastąpiły w tym zakresie żadne zmiany. Utracony dochód powoda i zmniejszone widoki na przyszłość sprowadzały się natomiast – co wyjaśniono powyżej) do przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw.

W 2010 r. średnie przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw wynosiło 2.433,80 zł netto.

W miesiącu maju 2010 r. daje to kwotę 78,51 zł netto za 1 dzień.

Od Z. I., a tym samym od pozwanego (...) SA odpowiadającego in solidum z Z. I., powód domagał się renty za 5 dni maja 2010 r., co daje kwotę **457,07 zł** jako należną od tych pozwanych - 5 dni x 78,51 zł + 5 dni x (400 zł zwiększonych potrzeb : 31 dni) = 457,07 zł

Od pozwanych R. J. i J. J. (1) powód domagał się renty za 8 dni maja 2010 r., co daje kwotę **731,31 zł** jako należną od tych pozwanych – 8 dni x 78,51 zł + 8 dni x (400 zł zwiększonych potrzeb :31 dni) = 731,31 zł.

Za okres od czerwca 2010 r. do grudnia 2010 r. należna renta wynosi 2.833,38 zł miesięcznie: 2.433,80 zł + zwiększone potrzeby 400 zł, tj. łącznie za ten okres **19.836,60 zł**

W 2011 roku średnie przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw netto wyniosło 2.555,28 zł, a zatem należna renta wynosi 2.955,28 zł miesięcznie: 2.550,28 zł + zwiększone potrzeby 400 zł, tj. łącznie za 2011 rok **35.403,36 zł**

W 2012 roku średnie przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw netto wyniosło 2.639,94 zł, a zatem za okres od 1 stycznia 2012 r. do 30 października 2012 r. należna renta wynosi 3.039,94 zł miesięcznie: 2.639,94 zł + zwiększone potrzeby 400 zł, tj. łącznie za ten okres **30.301,34 zł** (9 pełnych miesięcy i 30 dni października, tj. 3.039,94 zł x 9 + 2.941,88 zł za 30 dni października).

Od 1 listopada 2012 r. powód domagał się renty w kwocie po 6.000 zł miesięcznie, w tym 3.600 zł z tytułu niezdolności do pracy, 1.000 zł z tytułu zwiększonych potrzeb i 1.400 zł z tytułu zmniejszenia widoków na przyszłość.

Zwiększone potrzeby powoda wynosiły nadal w tym okresie (jak wyjaśniono powyżej) i wynoszą po 400 zł miesięcznie. Nie została wykazana żadna zmiana w zakresie tych potrzeb. W szczególności powód nie wykazał, aby uległy one zwiększeniu, aby ponosił dodatkowe koszty, których nie ponosiłby gdyby nie przedmiotowy wypadek. Co do kosztów dojazdów należy zauważyć, że nie uległy one zmianie – powód nadal dojeżdżał do placówek medycznych, a przy tym jak wynika z ustaleń nie powinien sam prowadzić samochodu i w tym zakresie powinien korzystać z pomocy innych osób. Renta z tytułu zwiększonych potrzeb nie ma natomiast na celu pokrycia takich potrzeb powoda, których powstanie w żaden sposób nie wiąże się ze skutkami wypadku. Powód w szczególności nie wykazał, aby musiał podlegać rehabilitacji i to nie refundowanej z NFZ (przeciwnie, z ustaleń faktycznych wynika, że powód nie podlega rehabilitacji). Powód nie wykazał, aby w związku ze skutkami wypadku musiał ponosić dodatkowe koszty na bilety komunikacji miejskiej, książki, internet, przybory, odzież, obuwie, telefon wyżywienie po 2004 r. Natomiast zwykle koszty utrzymania powoda, nie związane ze skutkami wypadku, powód, z uwagi na niezdolność do pracy powinien pokrywać z renty uzyskiwanej z tytułu niezdolności do pracy. Koszty te gdyby nie wypadek również bowiem by ponosił i to właśnie ze swoich dochodów. Powyższe uwagi odnoszą się także do roszczenia powoda o rentę za wcześniejsze okresy.

Utracony dochód powoda i zmniejszone widoki na przyszłość sprowadzały się natomiast nadal – co wyjaśniono powyżej do przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw. Także w tym zakresie nie została wykazana żadna zmiana, która uzasadniałaby modyfikację. Powód w szczególności nie wykazał, aby utracił inne korzyści majątkowe niż dochód z wynagrodzenia za pracę czy z własnej działalności gospodarczej, aby miał takie właściwości, szczególne uzdolnienia czy kwalifikacje, które by mu na to pozwalały.

W 2012 roku średnie przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw netto wyniosło 2.639,94 zł, w związku z tym za okres od listopada 2012 r. do grudnia 2012 r. należna powodowi renta wynosi 3.039,94 zł miesięcznie (2.639,94 zł + 400 zł zwiększonych potrzeb) x 2 miesiące = **6.079,88 zł.**

W 2013 roku średnie przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw netto wyniosło 2.730,04 zł, w związku z tym z całej 2013 r. należna powodowi renta wynosi 3.130,04 zł miesięcznie (2.730,04 zł + 400 zł zwiększonych potrzeb) x 12 miesięcy = **37.560,48 zł.**

W 2014 roku średnie przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw netto wyniosło 2.829,87 zł, w związku z tym z całej 2014 r. należna powodowi renta wynosi 3.229,87 zł miesięcznie (2.829,87 zł + 400 zł zwiększonych potrzeb) x 12 miesięcy = **38.758,44 zł.**

W 2015 roku średnie przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw netto wyniosło 2.927,27,04 zł, w związku z tym z całej 2015 r. należna powodowi renta wynosi 3.327,27 zł miesięcznie (2.927,27 zł + 400 zł zwiększonych potrzeb) x 12 miesięcy = **39.927,24 zł.**

W 2016 roku średnie przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw netto wyniosło do kwietnia 2016 r. 2.990,15 zł, w związku z tym należna powodowi renta wynosi w tym okresie 3.390,15 miesięcznie (2.990,15 zł + 400 zł zwiększonych potrzeb) x 4 miesiące = **13.560,60 zł.**

Od maja 2016 r. należna powodowi renta wynosi natomiast **3.498,44 zł** miesięcznie (jako suma przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw netto za kwiecień 2016 r., tj. 3.098,44 zł i 400 zł zwiększonych potrzeb)

Z powyższego wynika, że za okres od 10 października 2001 r. do kwietnia 2016 r. renta należna powodowi wynosi łącznie od pozwanych J. J. (1) i R. J. 349.923,46 zł, a od pozwanych (...) SA 349.649,22 zł. W związku z tym Sąd zasądził na rzecz powoda A. D. (1) solidarnie od pozwanych: Z. I., R. J., J. J. (1), a także od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. in solidum z Z. I. tytułem renty za okres od października 2001 r. do kwietnia 2016 r. kwotę 349.649,22 zł i dodatkowa solidarnie od pozwanych R. J. i J. J. (1) kwotę 274,24 zł.

Od tych kwot powodowi przysługują odsetki ustawowe za opóźnienie, na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c., od dnia wyroku, mając na względzie fakt, iż orzeczenie ma charakter konstytutywny, wysokość renty została ustalona wyrokiem Sądu, a zatem dopiero od daty wydania takiego orzeczenia roszczenie o wypłatę świadczenia w wysokości ustalonej przez sąd staje się wymagalne. W pozostałym zakresie roszczenie odsetkowe powoda podlegało zatem oddaleniu jako bezzasadne.

Następnie za okres po wydaniu wyroku, tj. począwszy od maja 2016 r. należna powodowi renta wynosi miesięcznie 3.498,44 zł i taką też kwotę zasądzono na rzecz powoda solidarnie od pozwanych: Z. I., R. J., J. J. (1), a także od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. in solidum z pozwanym Z. I.. Termin płatności renty Sąd oznaczył na 10 dzień każdego miesiąca. Sąd orzekł nadto, że od tej kwoty powodowi przysługują odsetki ustawowe za opóźnienie, na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c.

Brak było podstaw do zastrzeżenia już w wyroku waloryzacji renty, czego domagał się powód (k. 1.249verte). Renta za okres przeszły została ustalona w stosunku do warunków panujących w danej chwili, w szczególności uwzględniono aktualny na dany okres poziom wynagrodzeń. Z kolei co do renty „na przyszłość” brak podstaw do waloryzacji. Waloryzacja wymaga spełnienia przesłanek z art. 358¹ § 3 k.c., a nie została wykazana przez powoda ich zaistnienie. Nadto jeśli w przyszłości będzie miała miejsce zamiana stosunków, art. 907 § 2 k.c. przewiduje możliwość zmiany wysokości renty, chociażby wysokość renty była ustalona w orzeczeniu sądowym.

Bezzasadny był zarzut pozwanych J. J. (1) i R. J., że dochodzenie przez powoda renty w kwocie 4.000 zł mimo że pierwotnie domagał się 1.000 zł miesięcznie jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego – art. 5 k.c. i że powód z wypadku czyni dla siebie i rodziny stałe źródło dochodu (k. 1406verte-1408). Jak wynika z rozważań, renta jest należna powodowi między innymi z uwagi na fakt, że przez przedmiotowy wypadek utracił on możliwość zatrudnienia i osiągania dochodów (co wyjaśniono powyżej), a wraz z upływem czasu wielkość renty należnej powodowi ulegała zmianom.

Należy w tym miejscu zauważyć, że w sprawie zostało wydane postanowienie zabezpieczające roszczenie powoda w zakresie renty. Jak wynika z postępowania zabezpieczającego ma ono na celu tymczasowe zabezpieczenie przyszłych uzasadnionych roszczeń uprawnionego i upada po upływie miesiąca od uprawomocnienia się orzeczenia uwzględniającego roszczenie, które podlegało zabezpieczeniu lub też na wniosek obowiązanego zgodnie z art. 757 k.p.c. Fakt zabezpieczenia roszczenia nie wpływa zatem na wysokość zasądzonej renty, gdyż zabezpieczenie służy jedynie tymczasowemu zabezpieczeniu uprawnionego i rozliczenie wypłaconej tytułem zabezpieczenia renty winno nastąpić między stronami przy wykonaniu prawomocnego wyroku, a nie w wyroku uwzględniającym powództwo (zob. wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 15 listopada 2011 r., III Ca 860/11, LEX nr 1714212).

Odnośnie roszczenia o ustalenie odpowiedzialności pozwanych na przyszłość

Pismem procesowym z dnia 4 maja 2010 r. powód wniósł nadto o ustalenie odpowiedzialności pozwanych za szkody mogące powstać w przyszłości z tego samego zdarzenia. Żądanie to było bezzasadne.

Art. 189 kpc przewiduje, że powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Powód nie wykazała interesu prawnego w żądaniu ustalenia odpowiedzialności pozwanych na przyszłość.

Po pierwsze powództwo o ustalenie odpowiedzialności pozwanego na przyszłość za skutki zdarzenia wymaga wyjaśnienia, czy w przyszłości stan zdrowia powoda może ulec pogorszeniu oraz czy może to być źródłem dalszej szkody (wyrok Sądu Najwyższego z 3 lutego 2005 r., II CK 402/04, niepubl.). W niniejszej sprawie okoliczność ta nie została wykazana przez powoda. Ani opinie biegłych, ani pozostały materiał dowodowy nie wskazują na taką ewentualność. Przeciwnie z ustaleń faktycznych poczynionych w oparciu o opinie biegłych wynika, że stan zdrowia powoda jest utrwalony, nie należy się spodziewać wystąpienia innych niż obecnie istniejące skutków urazów doznanych podczas wypadku.

Niezależnie od powyższego artykuł 442¹ § 3 k.c. eliminuje niebezpieczeństwo upływu terminu przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody na osobie wcześniej niż szkoda ta się ujawniła (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2009 r. III CZP 2/09 OSNC 2009/12/168, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 26 kwietnia 2013 r. V ACa 192/13). Wyeliminowanie niebezpieczeństwa upływu terminu przedawnienia roszczenia samo przez się co prawda nie oznacza, że powód nigdy nie będzie miał interesu prawnego, w żądaniu ustalenia odpowiedzialności pozwanego za szkody mogące powstać w przyszłości, gdyż interes ten może być uzasadniony złagodzeniem trudności dowodowych w ewentualnym przyszłym procesie, powodowanych upływem czasu między wystąpieniem zdarzenia wywołującego szkodę a dochodzeniem jej naprawienia. Ocena musi zostać dokonana jedynie jednak z uwzględnieniem okoliczności konkretnej sprawy. W rozpoznawanej sprawie biegli sądowi nie przewidzieli jednak wystąpienia szkód przyszłych na osobie powoda, a wynikających z wypadku, a tym samym brak podstaw do uznania, że interes powoda w ustaleniu odpowiedzialności na przyszłość miałby wyrażać się złagodzeniem trudności dowodowych w ewentualnym przyszłym procesie. Nadto odnośnie wysokości renty należy wskazać, że ustalenie odpowiedzialności na przyszłość nie ma znaczenia dla jej wysokości. Zgodnie bowiem z art. 907 § 2 k.c. jeżeli obowiązek płacenia renty wynika z ustawy, każda ze stron może w razie zmiany stosunków żądać zmiany wysokości lub czasu trwania renty, chociażby wysokość renty i czas jej trwania były ustalone w orzeczeniu sądowym lub w umowie.

Mając na uwadze powyższe, Sąd na podstawie art. 189 kpc oddalił żądanie powoda o ustalenie odpowiedzialności pozwanego na przyszłość.

Odnośnie kosztów procesu

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. i art. 102 k.p.c.

Sąd na podstawie art. 102 k.p.c. nie obciążył powoda kosztami procesu. Przepis ten stanowi, że w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Zdaniem Sądu taka sytuacja ma miejsce w niniejszej sprawie. Powód z uwagi na swoją sytuację został w całości zwolniony od kosztów sądowych. W wyniku zdarzenia powód doznał szerokich obrażeń. Leczenie powoda trwało kilka lat. Powód nadal odczuwa skutki zdarzenia i obecnie jest całkowicie niezdolny do pracy. Jego jedyny dochód stanowi renta zasądzona w ramach niniejszego wyroku. Roszczenie powoda wywodzi się z czynu niedozwolonego, a pozwani kwestionowali swoją odpowiedzialność, odmawiając powodowi zadośćuczynienia jakichkolwiek roszczeń.

Aby natomiast określić część kosztów jaka powinni ponieść pozwani, w stosunku do zakresu w jakim przegrali sprawę zgodnie z art. 100 k.p.c., Sąd ustalił stosunek w jakim pozwani wygrali i przegrał sprawę w tym celu zliczając wartość żądań powoda aktualnych na czas rozstrzygania o nich do wartości kwot zasądzonych na jego rzecz liczonych w analogiczny sposób. I tak wartość żądań powoda stanowi 480.094,40 zł (250.000 zł żądania zadośćuczynienia +

158.094,36 zł żądania z tytułu odszkodowania przed jego ograniczeniem + 72.000 zł /tj. 6.200 zł x 12 miesięcy/ żądania z tytułu renty).

Liczona w analogiczny sposób wartość żądań zasądzonych od pozwanych Z. I., R. J. i J. J. (1) stanowi 333.327 zł (250.000 zł zadośćuczynienia + 41.345,30 zł żądania z tytułu odszkodowania + 41.981,28 zł /tj. 3.498,44 zł x 12 miesięcy/ żądania z tytułu renty). Ci pozwani wygrali zatem sprawę w 31%, a przegrał w 69 %.

Liczona w analogiczny sposób wartość żądań zasądzonych od pozwanego (...) SA stanowi z kolei 233.327 zł (150.000 zł zadośćuczynienia + 41.345,30 zł żądania z tytułu odszkodowania + 41.981,28 zł /tj. 3.498,44 zł x 12 miesięcy/ żądania z tytułu renty). Pozwany (...) wygrał zatem sprawę 52%, a przegrał w 48 %.

Należy zaznaczyć, że w powyższych wyliczeniach uwzględniono roszczenie przed jego częściowym cofnięciem. Cofnięcie pozwu co do zasady jest równoznaczne w skutkach w zakresie obowiązku ponoszenia kosztów postępowania do przegrania procesu. Tym samym w braku szczególnych okoliczności koszty postępowania w zakresie cofniętego roszczenia nie powinny obciążać pozwanego, a powoda. W niniejszej sprawie zachodzi taka szczególna okoliczność.

Na koszty poniesione przez powoda złożyły się: wynagrodzenie pełnomocnika 7.200 zł (ustalone w oparciu o §6 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu), opłata skarbową od pełnomocnictwa 17 zł, wynagrodzenie pełnomocnika w postępowaniu apelacyjnym od wyroku częściowego 5.400 zł (ustalone w oparciu o §6 pkt 7 w zw. z §13 ust. 1 pkt 2 w/w Rozporządzenia), wynagrodzenie pełnomocnika w postępowaniu zażaleniowym wywołanym zażaleniem na postanowienie o zabezpieczeniu z dnia 26 listopada 2014 r. 1.200 zł (ustalone w oparciu o §6 pkt 5 w zw. z §13 ust. 2 pkt 2 w/w Rozporządzenia). Łącznie jest to kwota 13.817 zł.

Tym samym pozwani Z. I., R. J. i J. J. (1) powinni solidarnie (art. 105 § 2 k.p.c.) zwrócić powodowi 69% z tych kosztów tj. 9.533,73 zł, a pozwany (...) SA 48% tj. 6.632,16 zł, przy czym jego odpowiedzialność w tym zakresie jest odpowiedzialnością in solidum z pozwanym Z. I. (art. 105§2 k.p.c. per analogiam).

Zostały także poniesione przez Skarb Państwa koszty w łącznej kwocie 31.228,91 zł w postaci: opłaty sądowej 25.604,80 zł (6.600 zł od pierwotnego zadania, 19.004,75 zł od rozszerzonego powództwa w zakresie zadośćuczynienia, renty i odszkodowania), a także poniesienie przez Skarb Państwa wydatki, w tym na koszty opinii biegłych: 9,70 zł (k. 351), 9, 60 zł (k. 352), 1.218,50 zł (k. 574), 1.614,60 zł (k. 648), 75,44 zł (k. 1458), 1131,98 zł (k. 1565), 543,49 zł (k. 1565), 315,28 zł (k. 1.565), 80 zł (k. 1569), 107,91 zł (k. 1571), 107,91 zł (k. 1571), 80 zł (k. 1591), 329,70 zł (k. 1774).

Mając na uwadze, że powód został zwolniony od kosztów sądowych, a nadto na podstawie art. 102 k.p.c. nie obciążono go kosztami procesu, Sąd na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nakazał ściągnąć od pozwanych Z. I., R. J. i J. J. (1) solidarnie (art. 105 § 2 k.p.c.) 69% z tych kosztów tj. 21.547,95 zł, a od pozwanego (...) SA 48% tj. 14.989,88 zł, przy czym jego odpowiedzialność w tym zakresie jest odpowiedzialnością in solidum z pozwanym Z. I. (art. 105§2 k.p.c. per analogiam).

SSR del. do SO Agnieszka Śliwa